T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

NEVŞEHİR-AVANOS CAMİHÖYÜK YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİNİN TİPOLOJİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Simge GÖKKOYUN

Danışman
Doç. Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT

ANKARA - 2011

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

NEVŞEHİR-AVANOS CAMİHÖYÜK YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİNİN TİPOLOJİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Simge GÖKKOYUN

Danışman
Doç. Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT

ANKARA - 2011

ONAY

Simge GÖKKOYUN tarafından hazırlanan *"Nevşehir-Avanos Camihöyük Yontmataş Endüstrisinin Tipolojk Analizi"* başlıklı bu çalışma,15.06.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oyçokluğu* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Arkeoloji anabilim *dalında* yükseklisans tezi olarak kabul edilmiştir.

[imza]

Prof. Dr. S. Yücel Şenyurt

[Unvanı, Adı ve Soyadı]
(Başkan)
.....

[imza]
.....

[Unvanı, Adı ve Soyadı]
Doç. Dr. Metin Kartal

[imza]
.....

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Fatma EROL

[Unvanı, Adı ve Soyadı]
.....

ÖNSÖZ

Camihöyük kazılarının 2009-2010 sezonları yontmataş endüstrisini yüksek lisans tezi olarak çalışmama izin veren, hocam ve danışmanım Doç.Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT'a, tezin hazırlanması sırasında gösterdiği yardım ve sabrından dolayı teşekkürü borç bilirim.

Tezin her aşamasında fikirleri ve yorumlarıyla yardımını esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Harun TAŞKIRAN'a, Yrd. Doç. Dr. Cevdet Merih EREK'e, Yrd. Doç. Dr. Okşan BAŞOĞLU'na teşekkür ederim. Yine tez ile ilgili her türlü yorum, öneri ve eleştirileri için Atakan AKÇAY'a ve Yalçın KAMIŞ'a;

Öğrenim hayatımın ve dolayısıyla tez çalışmamızın her aşamasında hiçbir desteği benden esirgemeyen anneme; her şey için Nacar DEMİR'e Tüm teknik ve manevi destekleri için sevgili arkadaşlarım, Tuğçe ŞENER'e, F. Volkan GÜNGÖRDÜ'ye, Çilem SÖNMEZ'e, Yunus EKİM'e, Emsal KOÇERDİN'e teşekkür ederim.

Simge GÖKKOYUN

2011

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**
İÇİNDEKİLER ..... **ii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
CAMİHÖYÜK YERLEŞMESİ

I. KONUMU **2**
II. TABAKALANMASI **4**

İKİNCİ BÖLÜM
YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİ

I. TEKNOLOJİK ÖZELLİKLER **9**
A. HAMMADDE ÖZELLİKLERİ 9
B. TAŞIMALIK ÖZELLİKLERİ 12
C. DÜZELTİLEME ÖZELLİKLERİ 14
II. ALET VE SİLAH TİPLERİ **15**
A. OK UÇLARI 17
B. KENAR KAZIYICILAR 19
C. ÖN KAZIYICILAR 20
D. DELGİLER 22
E. DÜZELTİLİ PARÇALAR 23

SONUÇ **25**
KAYNAKÇA **27**
HARİTALAR **29**
KATALOG ANALİZ FİŞLERİ **30**
ÖZET **105**
ABSTRACT **106**

GİRİŞ

Nevşehir ili Avanos ilçesinde Göynük kasabası sınırları içerisinde kalan Camihöyük, Bayramhacılı HES Barajı rezervuar alanı içerisinde yer almaktadır. 2009 yılında Nevşehir Müze Müdürlüğü başkanlığında ve Doç.Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT'un bilimsel danışmanlığında kurtarma kazısına başlanmıştır. 2009-2010 yılları olmak üzere iki sezon kazılmış olan Camihöyük, çeşitli biçimlerde uğradığı tahribat nedeniyle bir stratigrafi göstermemektedir. Höyükte yapılan teraslama çalışmaları, bu çalışmalarda höyüğün kültür dolgusunun da kullanılması, höyüğün etrafından geçen Kızılırmak ve Göynüközü ile Fakıözü derelerinin etkisi, aralıklarla geç döneme kadar iskan ve dolayısıyla insan eliyle doğrudan tahrip gibi nedenlerle buluntular oldukça karmaşık olarak ele geçmiştir.

Yontmataş buluntular da höyüğün genel durumundan etkilenmiş ve dağınık biçimde ele geçmiştir. Tipolojik analizle değerlendirmeye çalıştığımız endüstri üzerinde, analiz esnasında kullandığımız kriterler,

-hammadde,
-yontma biçimi,
-düzeltileme biçimi ve
-boyut olarak belirlenmiş, tipolojik analiz çalışmaları bu kriterler üzerinden yürütülmüştür.

Analizi yapılan parçaların teknik olarak çizimleri ve fotoğraflanmaları da yapılmış, gerekli ölçümler alınmıştır. Bunun yanı sıra istatistik yöntemi olan SPSS programı kullanılarak endüstrinin istatistiki verileri edinilmiş ve daha sağlıklı değerlendirme yapılması sağlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CAMİHÖYÜK YERLEŞMESİ

I. KONUMU

Camihöyük, Nevşehir ili, Avanos ilçesinin 17 km kuzeydoğusunda, Göynük kasabasının güney doğusunda hemen Kayseri il sınırında, Kayseri Merkez Bayramhacılı Köyü'nün yaklaşık 2,5 km güneybatısında, Bozca Köyü'nün ise yaklaşık 5 km kuzeybatısında Kızılırmak Nehri'nin hemen kenarında **(Harita 1-2)** bulunmaktadır. Konya kapalı havzasında kalan Derinkuyu ilçesi dışında, bütünüyle Orta Kızılırmak Havzası'na giren Nevşehir, konum itibariyle Türkiye'nin tam ortasında olup, yüzölçümü 5.467 km²'dir. İl alanı, yöresel açıdan, doğudan Kayseri'nin Yeşilhisar, İncesu ve Merkez, kuzeydoğudan Yozgat'ın Boğazlıyan ve Şefaatli, güney, güneybatı ve batıdan Niğde, Aksaray Merkez ve Ortaköy ilçesi ile çevrilidir. Yüzey şekilleri açısından ise, ilin doğusunda Hodul Dağı ve uzantıları, kuzeyinde Delice Irmak vadisi, güney ve güneybatısında Erdaş Dağı ve uzantıları vardır.

Nevşehir ili, Orta Anadolu'da Erciyes, Melendiz ve Hasandağı gibi eski yanardağların kül ve lavlarının birikmesiyle oluşmuş çok geniş bir plato üzerinde yer almaktadır. Bu platoyu, Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, doğu-batı doğrultusunda ve derinliğine vadilerle sık bir şekilde parçalamıştır. İl genelinde en az rastlanan yeryüzü şekilleri dağlardır. İl alanının % 18,5'ini kaplayan dağlar, genellikle Kızılırmak vadisinin kuzeyinde ve güneyinde toplanmıştır. III. jeolojik zamanda, Alp kıvrımlaşması sırasında Kuzey Anadolu ve Güney Anadolu dağları şekillenirken ortaya çıkan sıkışmalarla Orta Anadolu'da yer yer yükselme çökmeler olmuştur. Çöken kesimde uzanan Nevşehir toprakları Neojende göl suları altında kalmıştır. Daha sonra yörede çok yoğun volkanik ve tektonik hareketler oluşmuş, il alanının büyük bir bölümü lav ve tüflerle örtülürken bir yandan da yeni

kırılmalar ve püskürmelerle yükselmiş ve böylece dağlar oluşmuştur. Ürgüp ve Avanos çevresi Erciyes'in Üst Pliosen volkanizmasının andezit lavları, Selime ve Yaprakhisar ise Hasan Dağı'nın bazaltları ile örtülmüştür. Ziyaret Dağı (İdiş Dağı) ilin kuzey doğusunda Avanos'un kuzeyinde yükselen bu dağ silsilesinin en yüksek noktası olup güney ve doğu kenarı Kızılırmak'a dayanır. Bozca köyünün güneyinden kıvrılan Ziyaret Dağı'nın devamı niteliğindeki bazalt kayaçlar bu bölümün en baskın jeomorfolojik karakterini oluşturur. Kayseri il sınırından Nevşehir iline girdiği alanda bazalt kayalık oluşumlar sebebiyle nehir yatağını yer yer daraldığı görülmektedir. Camihöyük, Göynük formasyonu içerisinde yer almaktadır. Göynük formasyonu masif konglomeralarla uyumsuz olarak başlar ve üste doğru çapraz tabakalı ve alacalı renkli kumtaşları, silt ve çamurtaşları ardalanması ile sürer. Birimin alt tabakaları tektonik olaylara bağlı olarak kuzeye doğru devrilmiştir.

Kızılırmak Nehri'nin kuzeyinde ve güneyinde vadi tabanındaki doğu batı doğrultulu tarım alanları Nevşehir'in kıyı ovalarını oluşturmaktadır. Ancak bu taban topraklar, yalnızca iki yerde ova niteliği kazanabilmektedir. Kızılırmak vadisinin genişlediği Avanos yöresinde alüvyal ve kolüvyal topraklarla kaplı geniş alanlar ortaya çıkmıştır. Yaklaşık 10 km boyunca uzanan kıyı ovası pek geniş değildir. Bu ovanın genişliği 2-3 km dolayındadır. Avanos yakınında, güneyden Kızılırmak vadisine açılan yan vadiler boyunca uzanır ve bu kesimde genişliği 6 km' ye kadar çıkar. Ovanın, alüvyal topraklarla kaplı asıl verimli kesimi de burasıdır. Küçük olmasına karşın sanayi bitkileri ve yumru bitkileri üretimi açısından ovanın önemi büyüktür. Camihöyük'ün de içerisinde yer aldığı bu genel topografik yapı içerisinde Kızılırmak vadisine doğu-batı istikametinde giren dağ silsileleri genelde bitki örtüsünden yoksundur. Kuzey yamaçlarında Özkonak, Göynük kasabalarına doğru meşe toplulukları vardır.

Yeraltı kaynakları bakımından zengin olan Nevşehir'de, Avanos özellikle kaolin yatakları ile öne çıkmaktadır. Ayrıca, Avanos Kaya Hamamı Mevkii'ndeki mermerlerin 1.000.000 ton üzerinde jeolojik rezerv yatakları vardır. Merkez ve Avanos ilçelerinde zengin kil yatakları, toplam rezervi

1.180.000 tona ulaşan kaolin yatakları mevcuttur. Ancak bu yataklar henüz işletmeye açılabilmiş değildir. Ulaşımı kolay olan yataklar tuğla yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca bunun yanında Nevşehir'e özel kepez adı verilen yapı taşları bol miktarda çıkartılıp inşaatlarda kullanılmaktadır. (Şenyurt 2009)

II. TABAKALANMASI

Höyükte yürütülen kazılarda 981m. seviyesinden 965m. seviyesine üç ana kültür tabakası tespit edilmiştir. 16m.lik kültür dolgusu, höyüğün en üst tabakasını oluşturan Helenistik-Roma Dönemi tabakası ile başlamaktadır. Höyüğün tamamında yayılım gösteren bu tabaka, tektonik hareketlere bağlı çökmeler ve yakın dönem kaçak kazılarının tahribatına uğramıştır. Bu tabakanın en dikkat çekici özelliği mimari yapılara temel kazandırmak ve kullanılabilir geniş alanlar oluşturmak amaçlı yapıldığı düşünülen teraslamalardır. Yer yer 2 metre kalınlığa ulaşan bu teraslamalarda dolgu malzemesi olarak ana kayadan koparılmış tüf karakterli kayaçlar, nehir çalkıları ve konglomera parçaları kullanılmıştır. Dolgu içerisinde ele geçen erken dönem seramik ve obsidiyen parçaları teraslama sırasında höyüğün kültür dolgusunun da kullanıldığının kanıtıdır. Bu durum ikinci tabaka olan Demir Çağı tabakası için de geçerlidir ve mimari kontekstler içinden ele geçen karışık halde farklı dönemlere ait seramik parçaları, tarihlemeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Mimari teknik, saptanabilen tabanlar, baskın seramik türleri ve küçük buluntular tabakaların ayrılmasına yardımcı olmaktadır.

Höyükteki üçüncü ve son tabaka Alişar III seramiğinin de ele geçtiği Erken Tunç Çağı sonuna tarihlenen tabakadır. Diğer iki tabakanın tahribatına uğramış bu tabaka çanak çömlek buluntuları açısından en zengin tabakadır. Seramikler üzerinde yapılan çalışmalarla bu tabakanın erken ve geç olarak

iki evreye ayrıldığı saptanmıştır. Bu en erken tabakanın M.Ö. 2100–1900 tarihleri arasına ait olduğu düşünülmektedir.

Mezarlık alanı kazılarında Kalkolitik olması muhtemel çanak çömlek parçaları ele geçmiş, ancak mezarlar alanı aşırı ölçüde tahrip ettiğinden bu dönemlere ilişkin mimari bulgulara rastlanmamıştır. (Şenyurt 2009)

Höyükte tespit edilen bu üç dönem, yontmataş alet kullanımının azaldığı ve önemini yitirdiği dönemlerdir. Dolayısıyla ele geçen yontmataş endüstrisinin herhangi bir dönemsel karakteristik özellik göstermesini beklemek doğru olmayacaktır. Ayrıca, yontmataş buluntularının tabakalar içinden düzenli olarak ele geçmemiş olması da tarihleme açısından zorluk yaratmaktadır. Camihöyük yontmataş endüstrisi değerlendirilirken göz önünde bulundurulması gereken unsurları şöyle sıralayabiliriz:

- Höyükte mimari yapılara taban oluşturmak ve geniş alanlar elde etmek amaçlı yapıldığı düşünülen teraslama çalışmaları,
- Yapılan teraslama çalışmalarında höyüğün kültür dolgusunun da kullanılmış olması,
- Höyüğün güneyinden Kızılırmak'ın, batısından Göynüközü, doğusundan Fakıözü derelerinin geçmesi.

Üst tabakalarda görülen teraslama çalışmaları ve yapılan teraslama çalışmalarında höyüğün kültür dolgusunun da kullanılmış olması ele geçen malzemenin tabaka tespitinin ancak tipolojik olarak yapılabileceğini düşündürmektedir. Tipolojik tarihlemede ise birden fazla dönemsel ve kültürel karakteristik özellik taşıyan unsur bulunması gerekmektedir.

Arkeolojik katmanların, höyüğün güneyinden, batısından ve doğusundan geçen suların etkisiyle görmüş olabileceği tahribat, şimdiki tespitlerimizde hata payı oluşturma ihtimali taşımaktadır.

Dolayısıyla endüstri ile ilgili tarihleme ancak bölgedeki benzerleri üzerinden karşılaştırmalı olarak mümkün olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİ

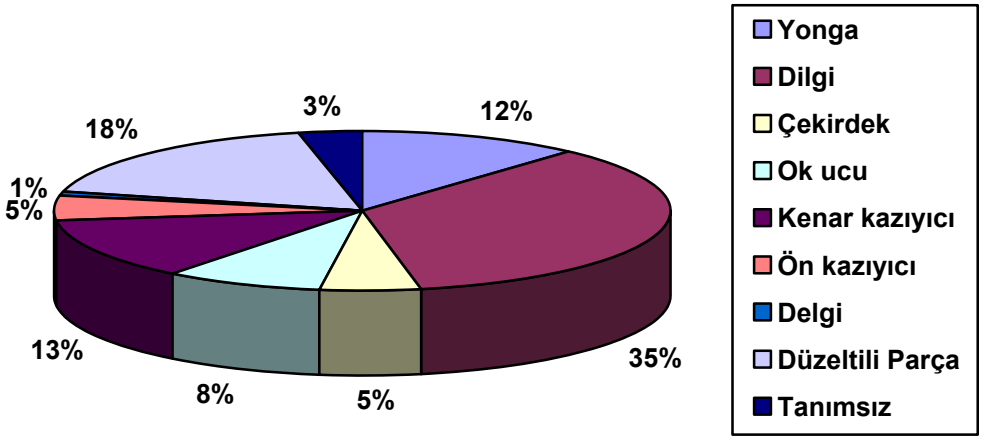
Endüstri kavramı, yontmataş kültürleri açısından incelendiğinde; “insanın taş, kemik ve odundan yonttuğu düzeltili ya da düzeltisiz yonga ve dilgileri, aletleri, doğal biçimlerinden yararlanarak kullandığı nesneleri, vurgaç, yumru, çekirdek, işlik yeri artıklarını ve döküntüleri, bir başka deyişle çeşitli kültür tabakalarından ele geçen tüm verileri kapsayan bir topluluktur.” (Yalçınkaya, 1989:7). Endüstri kavramı için, alet üretmeye yönelik yapılan işler bütününde kullanılan ya da istem dışı da olsa ortaya çıkan ürünler bütünü de demek mümkündür. Dolayısıyla, endüstriyi oluşturan temel unsur “alet”tir. İnsanı benzerlerinden ve diğer hayvanlardan farklı kılan nitelikler, alet üretme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Özellikle, hayvanların doğadaki yaşamlarını sürdürebilecek fiziksel donanıma sahip olmaları, ancak insanın bu donanımdan yoksun olması, bu ihtiyacı geliştirmiş; insana özgü gelişkin beyin organı, düşünce ve yaratıcılık becerileri ise alet üretimini mümkün kılmıştır. İnsanın ellerine hâkimiyeti, el ve göz arasındaki işbirliği, onun hayvandan farklı olarak detaylı üretim yapmasını sağlamıştır. (Yalçınkaya, 1989:8).

Yontmataş kültürleri açısından alet kavramı, herhangi bir hammaddeden belirli yöntemlerle bir ya da birkaç işlev kazandırılmak üzere biçimlendirilmiş parçalar olarak tanımlanabilir.

Yontmataş endüstrisi analizi, endüstriyi oluşturan unsurların hammadde, yongalama ve düzeltileme özellikleri değerlendirilerek gerçekleştirilmektedir. Ancak bu özellikler tanımlama ve tipoloji üzerinden tarihlemede yeterli olmayacaktır. Endüstride bulunan unsurların yukarıda belirtilen nitel özellikleri dışında nicelikleri ve hatta var olup olmamaları da endüstri ve onu oluşturan kültür hakkında açıklayıcı olmaktadır. Öncelikle üretimin yerel olup olmadığını anlamak için, hammadde, birincil yonga,

yontma artığı gibi unsurlar tespit edilip incelenmelidir. Bunun için de üretim zinciri dediğimiz, alet üretim süreci iyi bilinmelidir.

Üretim zinciri, hammaddenin doğadan elde edilmesi ile başlayan ve tasarlanan ürünün elde edilmesine kadar olan işlemler silsilesidir. Doğadan bulunan hammadde öncelikle, (eğer kabuk taşıyorsa) bir vurgaç yardımıyla soyulur. Bu noktada yongalamanın önceden tasarlanmış olup olmaması bir sonraki adımı belirler ve bu adım ortaya çıkacak ara ürünü tanımlar. Örneğin tasarlanmış bir ürün için soyulmuş ya da ele alınmış bir yumru varsa ve tasarı doğrultusunda gereken işlemler yapılmış ise bu ara ürün “hazırlanmış çekirdek” olarak adlandırılır. Yongalamanın çekirdeğin bitimine kadar sürdüğü örnekler de görülmektedir. Ardından bu soyulan (ya da soyulmasına gerek olmayan) yumru (çekirdek) üzerinden yonga ve dilgiler alınır. (Yongalama işlemi sırasında, vurgaçın yumruya çarpması etkisiyle yumrudan irili ufaklı parçalar kopmaktadır; bunlara yontma artığı denir.) Bu yonga ve dilgiler “taşımalık” olarak adlandırılan diğer ara ürünlerdir. Son aşamada amaca uygun olan taşımalık seçilip kazandırılmak istenen işleve yönelik düzeltilerin yapılmasıyla alet elde edilir. (Düzeltileme işlemi sırasında vurgaç etkisiyle kopan parçalara da yontma artığı denmektedir.) Üretim zincirinde gördüğümüz çekirdek, yontma artığı ve taşımalık kavramlarının endüstrinin genel değerlendirmesinde

Grafik 1: Camihöyük Yontmataş Endüstrisini Oluşturan Yontmataş Buluntu Çeşitleri

Araştırmamızın konusunu oluşturan yüz yirmi adet buluntudan oluşan yontmataş endüstrisinde grafikte gösterilen unsurların sayısal dağılımı şu şekildedir; 7 adeti düzeltili 7 adeti düzeltisiz 14 adet yonga ve 30 adet düzeltili 12 adet düzeltisiz olmak üzere 42 adet dilgi bulunmaktadır. 15 adet kenar kazıyıcı, 6 adet ön kazıyıcı, 10 adet ok ucu tespit edilmiştir. 1 tanesi prizmatik olmak üzere diğer 5 tanesinin çekirdeğin çeşitli evrelerinden kalıntılar olabileceği düşünülen 6 buluntu çekirdekler grubunda incelenmiş, 1 adet taş delgi ve 4 adet tanımsız parça incelenmiştir. 21 adet düzeltili parça içerisinde iki farklı tür kırık parça baz alınmıştır; tanımlanamayan, kırık ancak düzelti taşıyan parçalar ve bir dilginin alt-orta ve üst kısımlarını oluşturan distal-medial-proximal parçalar.

I. TEKNOLOJİK ÖZELLİKLER

A. HAMMADDE ÖZELLİKLERİ

Hammadde, herhangi bir endüstrinin ya da aletin incelenmesi ile ilgili sağladığı veriler dışında, türüne bağlı olarak dönemin sosyo-ekonomik yapısını saptamakta da yardımcı olan bir unsurdur. Çoğunlukla kaynağı tespit edilebilen hammaddeler, üretimin yerel olup olmadığının; yerel değilse hammaddeye ulaşımın nasıl sağlandığının; niçin yine de tercih edildiğinin sorgulanmasıyla, incelenen endüstrinin ait olduğu kültürle ilgili sonuçlara varılmasını sağlar.

Hammaddeler kendi oluşum süreçleri içerisinde birçok çevresel etkiye maruz kalır ve muhtemelen oluşumlarının sonucunda bu etkilerin izlerini taşırlar. Dolayısıyla farklı çevre ve iklim koşullarında oluşmuş hammaddeler birbirinden farklı izler taşırlar. Kimi zaman farklı bölgelerdeki benzer çevresel koşullar hammadde oluşumu üzerinde benzer etkiler de yaratabilir. Tüm bunlar hammaddenin karakteristik özelliklerini belirler.

Camihöyük yontmataş endüstrisinde hammadde olarak, volkanik hareketler sonucunda oluşan obsidiyen kullanılmıştır. Obsidiyen, yüzeye çıkan ya da çatlaklardan sızarak havayla temas eden magmanın hızlı bir şekilde soğumasıyla oluşmaktadır. (Gourgaud 1998:15) Obsidiyen sözcüğü, obsidiyeni ilk kez Etiyopya'da bulan Obsius'tan gelmektedir.(Balkan-Atlı, 2008: 191) Yeryüzüne çıkan lavların soğuma süreci obsidiyen oluşumunda belirleyici bir unsurdur. Lavın soğuma süreci kısaldıkça, yani lavın soğuması hızlandıkça, lav içindeki kristallerin birbirinden ayrılması ihtimali ortadan kalkar ve dolayısıyla obsidiyen oluşur. (Whittaker 1994: 69). Obsidiyen normal bir cam örneğindeki gibi %70 oranında silikon dioksit içerse de, cam gibi tamamen beyaz/şeffaf değildir. Bu durum obsidiyenin içerisindeki kimyasal elementlerin oksidasyonu sebebiyle gerçekleşir. Örneğin siyah renk, obsidiyenin içerdiği magnetit ile ilişkilidir. Obsidiyenin içerdiği hematit,

oksidasyon etkeniyle birleşince kırmızımsı; demir ise yeşilimsi renk almasına neden olur. (Balkan-Atlı 2008: 191).

Obsidiyenin alet yapımında hammadde olarak tercih edilmesinin en önemli nedenleri, kolay kırılabilir olması ve camsı yapısı nedeniyle keskin kenarlar sağlamasıdır. (Moorey 1994: 64).

Obsidiyen kaynaklarının belirli sayıda olması hammadde kaynaklarının tespitini kolaylaştıran bir durumdur. Ayrıca çok çeşitli kimyasal yöntemlerle köken analizleri yapılabilmektedir. (Andrewsky 2000: 42).

Orta Anadolu Obsidiyen Kaynakları

Camihöyük yontmataş endüstrisinde hammadde olarak obsidiyenin baskın tercih olması öncelikle bölgesel özelliklere bağlıdır. Volkanik hareketlerin yoğun olduğu bir bölge olan Orta Anadolu'daki volkanik araziyi biçimlendiren, üst Neojen ve Kuvaterner dönemlerdeki faaliyetlerdir. Volkanik püskürmeler sırasında obsidiyen yatakları oluşmuştur. (Yalçınlar, 1964: 43-44). Bölgede 1960-70 yılları arasında yapılan çalışmalarda tespit edilen obsidiyen yatakları (Renfrew vd.1966; Wright 1969), 1995-96 yıllarında yapılan yüzey araştırmalarında tekrar incelenmiş ve yakınlarındaki işlik yerleri de tespit edilmiştir. (M.-C. Cauvin-Balkan-Atlı, 1996; Balkan-Atlı-M.-C. Cauvin 199;1998).

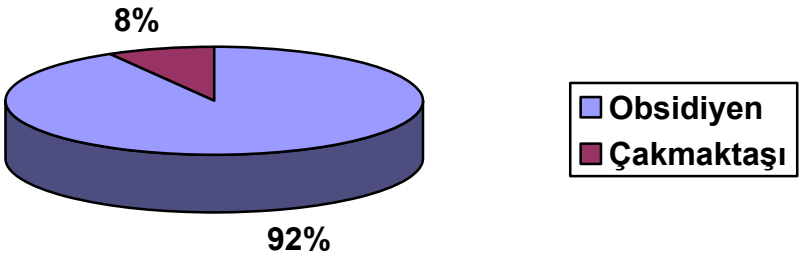
Bölgede obsidiyen yataklarının saptandığı iki önemli volkanik alan bulunmaktadır. Bunlardan biri Göllüdağ Masifi, diğeri de Nenezi Dağ'dır. Bölgede bulunan diğer volkanik dağlar olan Erciyes ve Hasan Dağ obsidiyenleri ise yongalamaya elverişli görülmemişlerdir. Erciyes Dağı'nda biri güneyde diğeri kuzeyde olmak üzere iki obsidiyen yatağı saptanmış (Poidevin, 1998: 123), ancak obsidiyenlerin yayılım izine rastlanmamış, dolayısıyla hakkında yayın bulunmamaktadır. Hasan Dağ hakkında ise, Büyük Hasandağ'ın kuzeyinde, obsidiyen içeren bir riyolitik akıntı konisi olduğu bilinmektedir. (Gourgaud, 1998:25). Bu kaynaktaki obsidiyenin

çatlaklar gösteren ve perlitli bir yapısı olduğu ve dolayısıyla yongalamaya elverişli olmadığı bilinmektedir. (M.-C. Cauvin-Balkan-Atlı, 1996:252). Dolayısıyla Hasan Dağ obsidiyenlerinin prehistorik dönemlerde hammadde olarak kullanıldığına dair bir kanıt tespit edilmemiştir. (Chataigner, Poidevin, Arnaud, 1998:526).

Bölgede bilinen bir başka obsidiyen yatağı Nevşehir- Acıgöl'dür. Acıgöl obsidiyenlerine, yapılan kimyasal analizler sonucu, Anadolu, Kıbrıs ve İsrail'de bulunan çeşitli arkeolojik yerleşmelerde rastlanmıştır. (Todd 1980: 34; Chataigner, Poidevin, Arnaud 1998:523-524).

Nenezi Dağ, obsidiyeni genellikle siyah, bazen kırmızı ya da yeşil-gri renkte olan riyolit bir domdur. (Poidevin 1998:121) Yeşil-gri renkli, mat, küçük obsidiyen blokları olarak görülen doğu yamacındaki kaynağın yanı sıra, batı yamaçta büyük damarlar halinde, siyah renkte obsidiyen yatağına rastlanmıştır. (M.-C. Cauvin-Balkan-Atlı 1996:267) Nenezi Dağ obsidiyenleri de Anadolu'nun yanı sıra Kıbrıs ve İsrail'deki bazı arkeolojik yerleşmelerde tespit edilmiştir. (Chataigner, Poidevin, Arnaud, 1998:523-524; Todd 1980:34).

Göllüdağ, birden fazla volkanik püskürme ile oluşmuş (riyolit, perlit, obsidiyen, ignimbirit, pomza) bir dağdır. Göllüdağ volkanik sistemi doğu ve batı olmak üzere iki ayrı kimyasal grupta incelenmektedir. Doğu Göllüdağ obsidiyenleri (Kömürcü, Kayırlı, Sırça Deresi), Anadolu, Suriye ve Levant'ta birçok arkeolojik yerleşmede görülmektedir. Orta Anadolu'da Aşıklıhöyük, Çatalhöyük, Mersin-Yumuktepe; Marmara Bölgesi'nde Fikirtepe, Pendik, Ilıpınar; Kıbrıs'ta Khirokitia bölgesi yerleşmelerinde saptanmıştır. (Chataigner, Poidevin, Arnaud 1998:525; Renfrew, Dixon, Cann 1968:325) Batı Göllüdağ (Bozköy, Gösterli, Kayırlı) obsidiyenleri ise yongalamaya daha az elverişli olduklarından daha sınırlı bir yayılım göstermektedir. Aşıklıhöyük'te kullanıldığı tespit edilmiştir. (Chataigner, Poidevin, Arnaud 1998:526).

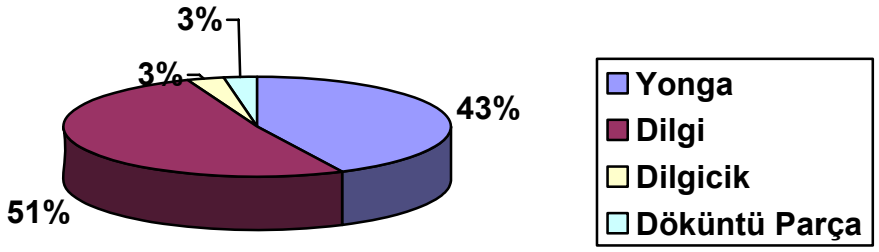

Grafik 2: Camihöyük Yontmataş Endüstrisinde Kullanılan Hammaddeler

B. TAŞIMALIK ÖZELLİKLERİ

"Çekirdeklerin yontulmasıyla oluşan ve incelenen topluluğa göre, ister işlenmemiş çıkarım parçası, ister işlenmiş alet olarak kullanılmaya ayrılmış bir ürün taşımalık olarak adlandırılacaktır. Taşımalık bir çekirdekle bir alet arasında bir ara evredir. Özelliği, bir çekirdekten yontulduktan sonra çok özel bir kullanım için daha sonra işlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır."(Yalçınkaya 1989:29). Bir diğer şekliyle taşımalık, bir aletin "üzerine yapılmış olduğu parça"dır. Çekirdekten alet yapmak üzere koparılmış olabileceği gibi, herhangi bir amaçla ya da amaçsızca çekirdekten kopmuş parçaların da taşımalık olarak kullanıldığı görülür. Yonga, dilgi ve dilgiciğin taşımalık olarak görüldüğü durumlar için; bu parçaların çekirdekten alet yapmak amaçlı koparıldıklarının yanı sıra; yontulmalarından daha sonraki dönemlerde insanlar tarafından bulunup doğrudan üzerlerine alet yapılmış olabileceği de düşünülebilir. Bu durumu daha iyi açıklamak için şunu söyleyebiliriz; örneğin bugün herhangi bir yerden ele geçmiş herhangi bir endüstri içindeki bir kenar kazıyıcının taşımalığı olan yonga, çekirdekten

Neolitik dönemde koparılmış ancak kendisine kenar kazıyıcı denmesini sağlayan işlemler ve düzeltiler Kalkolitik dönemde yapılmış olabilir. Ayrıca yonga, dilgi ve dilgicik olmayan taşımalıklar için de aynı durum söz konusudur.

Grafik 3: Camihöyük Yontmataş Endüstrisinde İncelenen Yontmataş Aletlerin Taşımalıkları

Ok uçları, kenar kazıyıcılar, ön kazıyıcılar ve delgilerin oluşturduğu alet grubu üzerinden yapılan araştırmaya göre, aletler ve taşımalıklar arasındaki oran şu şekildedir;

ALET	ADET	YONGA	DİLGİ	DİLGİCİK	DÖKÜNTÜ PARÇA
Ok ucu	10	2	7	1	-
Kenar Kazıyıcı	15	4	10	-	1
Ön Kazıyıcı	6	4	2	-	-
Taş Delgi	1	-	1	-	-

C. DÜZELTİLEME ÖZELLİKLERİ

Düzelti “herhangi bir parçanın baskı ya da vurma yoluyla işlenerek alet haline çevrilmesi işlemiyle ilgili olarak fırlatılan küçük çıkarımlardan geriye kalan izlerdir. Bir çeşit biçimlendirme çıkarımlarıdır.” (Yalçınkaya 1989:26). “Gerek kenarlara, gerek sırta ya da parçanın düz kısmına şekil vermeyi amaçlar”. (Yalçınkaya 1989:26-Bordes 1969:253’den alıntı). Bir başka deyişle düzelti, bir parçaya istenen fonksiyonu ve tasarlanan biçimi kazandırmak için yapılan işlemdir. Paleolitik devirden itibaren uygulanan ve zamanla gelişerek bir standarda ve estetiğe kavuşan düzelti işlemi,

-Düzelti çıkarımlarının yönüne,

-Düzeltilerin sınırlanışına,

-Düzeltinin tipine bağlı olarak sınıflandırılabilir.

Endüstri içerisinde incelenen aletlerin ve düzeltili parçaların düzeltileri hakkındaki bilgiler, her parçanın kendisine ait düzenlenmiş analiz fişlerinde belirtilecektir.

II. ALET VE SİLAH TİPLERİ

Öncelikle endüstri ve alet sözcüklerinin anlamları, birbiri ile farklılık, benzerlik ve bağlantıları incelenmelidir.

Yontmataş kültürleri açısından "endüstri", insanın taş, kemik ve odundan yonttuğu düzeltili ya da düzeltisiz yonga ve dilgileri, aletleri, doğal biçimlerinden yararlanarak kullandığı nesneleri, vurgaç, yumru, çekirdek, işlik yeri artıklarını ve döküntüleri, bir başka deyişle çeşitli kültür tabakalarından ele geçen tüm verileri kapsayan bir topluluktur. (Yalçınkaya 1989:7) Bu tanımdan yola çıkarak "alet" kavramının endüstriyi oluşturan unsurlardan biri olduğunu anlıyoruz. Özellikle yazılı olmayan devirlerde, insan doğası, gereksinimleri, yaşam biçimi, alışkanlıkları gibi konular ve insanın bu konularla ilgili faaliyetlerinin saptanması ve yorumlanmasında en güvenilir ve kalıcı belge insan elinden çıkan aletlerdir. Yontmataş aletler erken devirlerden günümüze yaklaştıkça önem sırasını kaybetmektedir. Nitekim taş aletin önemi; Paleolitik döneme ilişkin bir buluntu topluluğunun incelenmesi ile Neolitik döneme ilişkin bir topluluğun incelenmesinde farklılık gösterecektir. İncelenen devir günümüze yaklaştıkça, endüstri içerisindeki unsurlar, ihtiyaçtan kaynaklı farklı gereç üretimi ve incelenip veri toplanacak farklı endüstri tiplerinde artış ortaya çıkmaktadır. Örneğin yine Neolitik dönem üzerinden düşünülecek olursa, taş aletler kendi içerisinde nitelik olarak değişmiş/gelişmiş; nicelik olarak da farklılaşmıştır. Ayrıca seramik üretimi ön planda ve devrin karakteristik özelliklerini belirleyen unsur seramik olmuş; bunların yanı sıra kemik endüstrisi ve mimari gibi farklı konular gelişmeye başlamıştır. Ancak Paleolitik devirde; Üst ve Epi-Paleolitik dönemler de dâhil

olmak üzere; kemik endüstri ve mimari başlangıcı görülmeye başlanmış da olsa, en önemli belge, kültürün karakteristiğini belirleyici ve kültürü tanımlayıcı unsur olarak yine yontmataş aletlerdir.

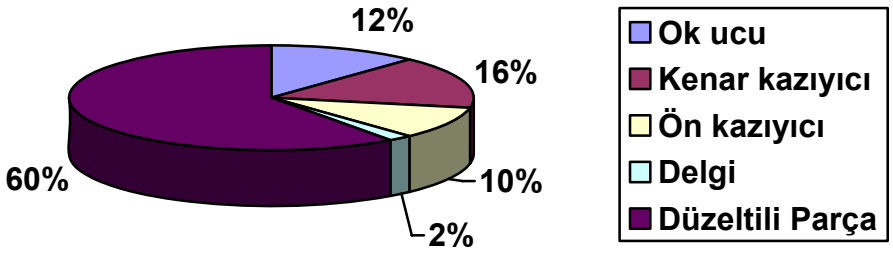
İnsan varoluşundan itibaren her dönemde ve koşulda silaha gereksinim duymuştur. Dönem özelliklerinin değişimi gereksinim nedenleri ve çeşitliliğini de paralel olarak etkilemiştir.(Özbek 2000). Örneğin Paleolitik devirlerde insan en çok doğa ile savaş içinde varlığını sürdürmüştür. Gereksinim çeşitliliği bu örnek üzerinden açıklanacak olursa; öncelikle yabani hayvan saldırılarına karşı kendilerini koruma zorunluluğundan kaynaklanan olası üretimden söz edilebilir. Bunun yanı sıra yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak için amatör av faaliyetlerinde kullanmak amacıyla da silah üretimi söz konusudur.

Silah olarak adlandırılan alet grubunun belirleyici özelliği tipolojiden ziyade işlevinin tespitine bağlıdır. Hem tipolojik hem işlevsel olarak karakteristiği olan aletler dışında, bugün ele geçen buluntular değerlendirildiğinde çok farklı alet gruplarına çok farklı işlevler atfedilebilmektedir. Örneğin Epi-paleolitik dönemin karakteristiği olan mikrolitiklerin bir sap üzerine monte edilmesiyle tarım faaliyetlerinde kullanılan orak işlevi taşıyan bir kompozit alet ortaya çıkmaktadır. Ancak bu aletin gerçekten ve daima tarım faaliyetlerinde kullanılıp kullanılmadığı ya da birincil ve temel işlevinin yanı sıra alternatif bir işlevinin daha olup olmadığı, üzerinde düşünülebilir bir konudur.

İnsanın birey veya küçük aileler halinde, iklim ve çevre koşullarına bağlı olarak seçtiği sınırlı yaşam alanlarından çıkıp kısmen veya tam olarak yerleşik ve daha kalabalık gruplar halinde yaşamaya başlaması toplumsal organizasyonu farklılaştırmıştır. Dolayısıyla diğer her konuda olduğu gibi bireysel, ailevi ve toplumsal ihtiyaçlar da değişmiştir. Bu yeni yaşam biçiminin sosyal yapının yanı sıra, ekonomi ve teknolojiyi nasıl etkilediği de ihtiyaçları ve karşılanma biçimlerini etkilemiştir. Bu durumda bireylerin değil örgütlenmiş ve görev dağılımı yapılmış toplulukların öncelikleri söz konusu olmuştur.

Dolayısıyla silaha, önceki gereksinim nedenleri ortadan kalkmaksızın, başka tür bir gereksinim daha ortaya çıkmıştır.

En erken ihtiyaç duyulan dönemden günümüze kadar düşünüldüğünde, silahların dönemsel gelişimleri gözlemlenebilmektedir. Tipolojik olarak ve hammadde tercihleri açısından değişimler olsa da, üretimlerindeki temel mantık uzun dönemler boyunca aynı kalmıştır. (Bir sapa ya da ipe bağlanarak kullanılmaları gibi) Silahlarla ilgili üzerinde konuşulabilecek bir başka konu ise, bugün bize işlevlerinin yanı sıra estetik gelen görüntülerinin belki de o zaman ve şartlarda aynı zamanda estetik veya toplumsal prestij ya da kimlik bildirme kaygıları güdülerek tasarlanmış ve işlenmiş olabilecekleridir.

Grafik 4: Camihöyük Yontmataş Endüstrisinde İncelenen Yontmataş Aletler

A. OK UÇLARI

Düzeltilerle ya da önceden tasarlanmış bir yontma tekniği ile üçgen ya da yarı üçgen bir biçim verilmiş, az çok sivri bir uçla biten aletlerdir. Sivri olan bu uç, iki kesici, bir kesici ve bir devrik kenarın birleşmesiyle oluşabilir.

(Yalçınkaya 1989: 40). Ok uçlarıyla ilgili genel kanı, hayvanları avlamak ve etkisiz hale getirmek amacıyla; bir sapa takılarak kullanılan silahlardır.

Endüstri içinde ok uçlarının varlığı ve miktarı fauna ve beslenme düzeniyle ilgili bir ipucudur. İncelediğimiz endüstri içerisinde bir adeti kırık (Analiz No:70) olmak üzere 10 adet ok ucu bulunmaktadır ancak bunlardan dört adeti incelenmiştir.(A.N:3;34;60;70) Analizini yaptığımız toplam parça adeti (120) düşünüldüğünde, ok uçlarının endüstride bütüne oranı azımsanacak durumda değildir.

Tepecik-Çiftlik Höyüğü'nde 2002 yılında bulunmuş olan dilgi taşımalıklı, baskı düzeltili, iki yüzden düzeltilenmiş ok uçları (Bıçakçı,Faydalı,Altınbilek 2004:437; Bıçakçı 2001:29) , A.N: 70 ve A.N: 3' de çizimi ve fotoğrafını görebileceğimiz ok uçları ile benzerlik göstermektedir. Tepecik-Çiftlik Höyüğü'nde bulunmuş olan bu ok uçlarının Konya Ovası'nda bulunan Neolitik dönem ok uçlarına benzerliği tespit edilmiştir. (Bıçakçı,Faydalı,Altınbilek 2004:437).

A.N: 10'da bilgilerini gördüğümüz dip kısmı düzeltili ok ucu form olarak yine Tepecik-Çiftlik Höyüğü'nden çıkan bir ok ucuyla benzerlik göstermektedir. Tepecik-Çiftlik yontmataş endüstrisi için Todd ve Balkan-Atlı tarafından yapılan değerlendirme, ok ve mızrak uçlarının bolluğu ve çeşitliliğinin Neolitik dönem tipik özelliği olduğudur.(Bıçakçı 2001:29).

Boyutu diğerlerine göre oldukça küçük olan, sap kısmı düzeltili ok ucu 1997 yılında Musular'da Çanak Çömleksiz Musular olarak adlandırılan evreden ele geçen ok ucu ile benzerlik göstermektedir.(Özbaşaran, Endoğru 1999).

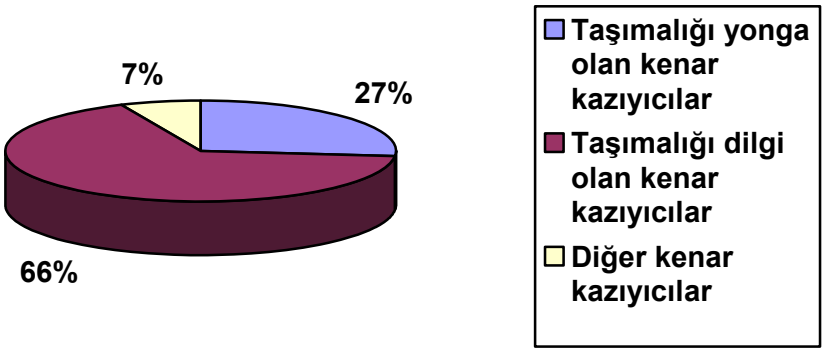
Yine Musular'ın 1998 yılı buluntularından iki adet ok ucu taşımalık biçimi ve baskı düzelti yöntemleri ile işlevsel hale getirilmiş olmaları açısından Camihöyük yontmataş endüstrisinden iki adet ok ucu (A.N:34 ve A.N: 60) ile benzerlik göstermektedir.(Özbaşaran, Endoğru 2000:81-93).

B. KENAR KAZIYICILAR

Yonga, dilgi ya da döküntü parçalar üzerine yapılmış, bir ya da daha fazla kenarı, salt kenar uzunluğunun büyük bir kısmını kaplayacak biçimde devamlı ve düzenli düzeltilerle düz, iç ya da dışbükey olarak şekillendirilmiş aletlerdir. Söz konusu kenarlarda isteyerek yapılmış hiçbir çontuk ya da dişleme bulunmaz. Kenar kazıyıcılar yonga, dilgi ve döküntülerin yanı sıra erken devirlerde çakıl ve çekirdekler üzerine de yapılabilirler. Kenar kazıyıcı yapılırken amaç kenarı keskinleştirmekten çok, onu kütleştirerek düzeltmek ve böylece kazıma ve kesme işlemi için onu daha sağlam bir yapıya ulaştırmaktır. Olası kullanımları deriyi sıyırma ve düzleme; odun, kemik, boynuz gibi nesneleri sıyırma; diğer aletlerin yapımı şeklinde düşünülmektedir.

Alt tipleri fazla olan kenar kazıyıclar, kazıyıcı kenarlarının biçimlerine göre öncelikle düz, içbükey ve dışbükey olma özelliklerini gösterirler. Bu üç özelliğin saptanabilmesinde Bordes bir cetvel ya da kalem yardımıyla çok basit bir yöntem geliştirmiştir. Kazıyıcı kenara uygulanan cetvel, bu kenara düz bir çizgi ya da birçok noktadan teğetse düz olma; yalnızca iki noktadan teğetse içbükey; yalnızca bir noktadan teğetse dışbükey olma durumu saptanır. (Yalçınkaya 1989:36).

Camihöyük yontmataş endüstrisinde bulunan 15 adet kenar kazıyıcı genellikle benzer tiptedir. Tipolojik olarak tek düz kenar kazıyıcı ve iki düz kenar kazıyıcı alt gruplarına ait kenar kazıyıcılar (A.N: 14;17;66;71;) obsidiyenden yapılmıştır.

Grafik 5: Camihöyük Yontmataş Endüstrisindeki Kenar Kazıyıcıların Taşımalıkları

Kenar kazıyıcılar, 4 adeti yonga; 10 adeti dilgi (A.N:14;17;66;71); 1 adeti de döküntü parça üzerine yapılmış olmak üzere toplam 15 adettir.

C. ÖN KAZIYICILAR

Ön kazıyıcılarda düzeltilenmiş kısım kenar kazıyıcılarınkine oranla çok daha dardır. Bununla birlikte, geniş yongalar üzerine yapılmış bazı tipler "biçimsel bir geçiş tipi"ni oluştururlar. Bu tipler, ön kazıyıcı ile kenar kazıyıcı, özellikle de dışbükey yatay kenar kazıyıcı arasındaki tiplerdir. Bazı durumlarda ön kazıyıcılar, "kenar kazıyıcıların ucunda" bulunabilirler ve bu durumda "özellikler öncelgesi" kuralı uygulanarak aletler, "ön kazıyıcılar" içinde sınıflandırılırlar.

Leroi-Gourhan, iş gören kenarların kısa çıkarımlarla, dilgicik çıkarımlar ve dişlemeler ile oluşturulabileceğini belirtiyor. Ve yine taşımalığın, özellikle yonga ve dilgilerin biçimlerini dikkate alarak bunların koşut kenarlı, yelpaze biçimli, köşe biçimli, yarım çember, çıkmalı, çift omuzlu, tek omuzlu, biçimler gösterebileceklerini açıklıyor. Ön kazıyıcılara farklı araştırmacılar tarafından

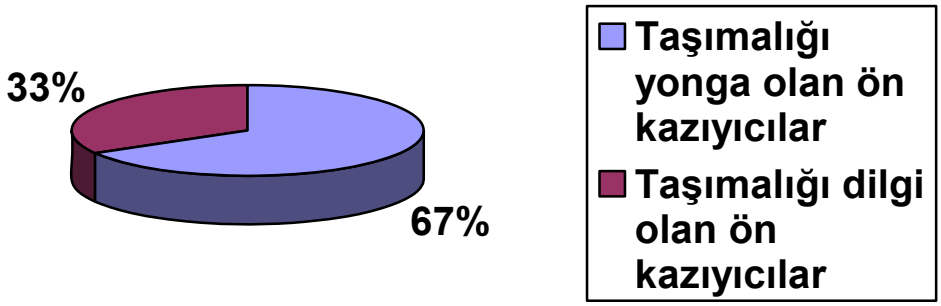
çeşitli işlevler yüklenmiştir. Örneğin F.Daleau, bunların et kesmeye yarayabileceklerini, çünkü kemikle temasa gelen düzeltili kenarlardan kıymıkların koparak ete karışmayacağını ve sonuçta etle birlikte bu taş kıymıkların yutulması tehlikesinin bulunmadığını ve böylece taş devri insanının sindirim güçlüğü çekmeyeceğini belirtmektedir. Araştırmacı yine, ön kazıyıcıyı bulmanın büyük bir adım olduğunu, bu aletin kullanılmasından önce insanın daha iyi kesen bıçaklar kullandığını, fakat bunların ette kendilerinden kopan kıymıklar bıraktığını belirtiyor.

Leroi-Gourhan'a göre ise, kemik ya da odunumsu maddeleri rendelemek için kullanılmıştır.

Birçok araştırmacıya göre ön kazıyıcılar deri hazırlama aletleriydiler. Yine bazılarına göre ise ön kazıyıcılar ağaç dallarını ok ucu şeklinde yontmaya yarıyorlardı. (Yalçınkaya 1989:36-37).

Camihöyük yontmataş endüstrisi içerisinde 6 adet ön kazıyıcı bulunmaktadır. Bunlardan 2 adetinin (A.N:2) taşımalığı dilgi, diğer 4 adetin taşımalığı ise yongadır.(A.N:24;73).

A.N:24 ve 73 basit ön kazıyıcı alt tipinde değerlendirilmektedir.

Grafik 6: Camihöyük Yontmataş Endüstrisindeki Ön Kazıyıcıların Taşımalıkları

D. DELGİLER

"İki taraflı, bazen almaşan düzeltilerle açık bir biçimde ileri çıkmış, tek ya da iki omuzlu; düz, eğik ya da obruklu uç gösteren yonga ya da dilgilerdir."

Taş delgilerin etkin olan uç uzunlukları farklılıklar gösterir.4 cm.ye kadar ulaşanları vardır. "Gerçek taş delgiler her zaman saplı parçalardan kolayca ayırt edilemezler. Yıpranma izleri ancak en elverişli durumlarda tanıtlayıcıdır."

Odun, kemik ve deriyi delmeye yaradığı düşünülen bu aletlerin çok küçük olanları, delikli iğnelerin deliklerinin açılması, kolye boncuklarının delinmesi gibi son derece ince işlerde kullanılıyorlardı.

Taşımalığı dilgi olan, Camihöyük BP-28 açmasında bulunan bir adet taş delgi, (A.N:33) eksende taş delgi alt tipine aittir. Eksende taş delgi, taş delginin işlevsel ucunun yonga ekseni üzerinde bulunması ile tanımlanır.

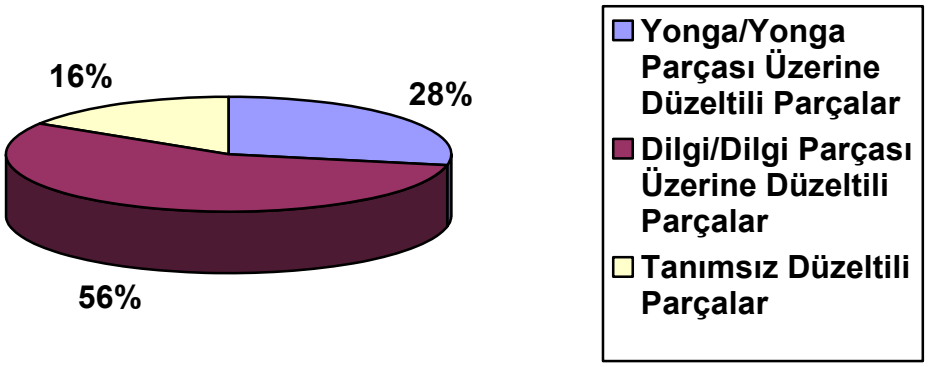
E. DÜZELTİLİ PARÇALAR

Düzeltinin, bir taşımalığa işlev kazandırmak ve/veya taşımalığı alet haline getirmek amacıyla yapılan işlem olduğuna önceki bölümlerde değinilmişti. Kimi zaman ele geçen düzeltili, hiçbir alet grubu tanımına uymayan, işlevi net olmayan bazı parçalar vardır ki, Camihöyük yontmataş endüstrisinde bulunan bu tip parçalar bu başlık altında incelenecektir.

Taşımalıkları yonga veya dilgi olan bu parçalarda görülen düzeltiler genellikle devamlı olmayan düzeltilerdir. Bazılarında bu devamsız düzeltiler, yarım kalmışlık izlenimi yaratmaktadır. Öyle ki, verdiği ipucu doğrultusunda tahayyül edildiği şekliyle tamamlansa bir gruba ait olma niteliklerini kazanacağı düşünülebilmektedir.

Bu parçaların varlık nedenleri çok çeşitli olabilir. Yarattıkları izlenim doğru, yani parçaların düzeltileme işlemleri tamamlanmadan terk edilmiş olabilir. Bunun da hammadde bolluğu, ani yer değişikliği, doğal yollarla taşınma gibi birçok nedeni olabilir. Bir başka olasılık ise anlık ihtiyaçların karşılanması amacıyla, ele geçtiğinde eksik ya da yetersiz olarak değerlendirilen parçaların, bugüne kadar keşfedilmemiş bir işlev sağlamaya yeterli halde işlenip bırakılmış olabilecekleridir.

Camihöyük endüstrisinde görülen düzeltili dilgiler genel olarak Güvercinkayası'nın Kalkolitik dönemin erken safhalarına tarihlenen tabakalarından ele geçenler ile boyut, biçim ve düzeltiler açısından benzerlik göstermektedir. Ayrıca düzeltili distal-proximal ve medial parçaları da yine Güvercinkayası'nda silika izleri de gözlemlenerek orak bıçakları olarak tanımlanmıştır. (Gülçur, Endoğru 2000:47-63).

Grafik 7: Camihöyük Yontmataş Endüstrisindeki Düzeltili Parçaların Taşımalıkları

Camihöyük yontmataş endüstrisinde bu grupta incelediğimiz parçaların taşımalıkları öncelikle yonga, dilgi ve tanımsız parçalar olarak sınıflandırılmıştır. 7 adeti yonga (A.N: 7;9;28;32;54;62;74), 14 adeti dilgi(A.N:11;12;13;18;31;51;57;58;67;71) ve 4 adeti de tanımsız olmak üzere toplam 21 adet düzeltili parça incelenmiştir. Ancak bunlar arasında ilk sınıflamada dilgiler içinde incelediğimiz parçalar kendi aralarında distal, medial ve proximal olmak üzere 3'e ayrılmıştır.

Tam Dilgi	Distal	Medial	Proximal
9	**1**	**2**	**2**

SONUÇ

Yontmataş alet endüstrileri üretildikleri dönemle ilgili birçok açıdan bilgi sağlamaktadır. Analizler, yongalama ve düzeltileme teknikleri, kullanılan hammadde ve hammaddenin endüstrinin bulunduğu bölgedeki dağılımı gibi konularda bilgi edinmemizi sağlarken; bu bilgiler bölgedeki diğer arkeolojik yerleşmelerle ilişkileri gözlemlemede yardımcı olur.

Camihöyük'te tespit edilen özellikle teraslama çalışmaları ve bu teraslama çalışmalarında kültür dolgusunun kullanılmış olması öncelikli sorunu oluşturmaktadır. Bu sorundan kaynaklı olarak stratigrafik tarihleme yapamadığımız endüstri unsurları üzerinden tipolojik ve karşılaştırmalı olarak bir takım sonuçlara varmaya çalıştık. Bir grup üzerinde bölgedeki diğer arkeolojik yerleşim buluntuları ile yaptığımız tipolojik karşılaştırma sonucu bizi Neolitik ve Kalkolitik dönem tarihlemesine götürmüş, bu durumu höyükten ele geçen Neolitik-Kalkolitik olması muhtemel çanak çömlek buluntuları da desteklemiştir. Özellikle mezarlık alanından ele geçen Neolitik-Kalkolitik çanak çömlekleri, mezarların alanda yarattığı tahribat nedeniyle yine stratigrafik olarak değerlendirilememiş, ancak tipolojik olarak gereken bilgiyi sağlamıştır.

Karşılaştırma yoluyla yaptığımız tarihlemelerde, ok uçları, kenar kazıyıcılar ve düzeltili dilgi ve dilgi parçaları esas alınmış; bunların taşımalık türü, hammadde ve düzelti gibi kriterleri karşılaştırılarak benzerlikler ortaya konmuştur. Bu noktadaki bir diğer sorun ise, Paleolitik dönem dışında yontmataş çalışmalarının yok denecek kadar az olmasıdır. Arkeolojik yerleşmelerin yontmataş buluntularının çalışılması ve yayını, dönemsel ve kültürel açıdan daha net haritalar edinmemizi, bölge içi ve bölgeler arası bağlantıları daha doğru gözlemlememizi sağlayacaktır. Kültür ve dönem açısından ele alındığında ise, kültür izlerinin dağılımı ve bölgesel farklılıklar gösterip göstermediği; varsa kesintiye uğradığı evreler, kültürün başlangıcından sonuna kadar teknolojinin gelişimi gibi kriterler bu sayede daha detaylı ve sağlam verilerle incelenebilecektir. Yontmataş çalışmalarının

katkıları bölgesel anlamda düşünüldüğünde ise, aynı bölgede aynı kültürün evrelerini, gelişimini, diğer kültürlerle etkileşimini gözlemlemek açısından yarar sağlayacaktır.

Yontmataş incelemeleri alet çeşitliliği açısından başta da değindiğimiz gibi, bize döneme ait birçok veri sağlamaktadır. Camihöyük üzerinden düşünüldüğünde, endüstri içerisinde ok uçlarının bulunması avcılık faaliyetlerine; düzeltili parçalar kısmında ele aldığımız ve orak bıçakları olarak adlandırılan dilgi parçaları tarımsal faaliyetlere işaret etmektedir. Bu çalışma genel olarak Anadolu'da ya da spesifik olarak Orta Anadolu'da yapılacak olası çalışmalar için veri sağlayacak bir inceleme olmuştur.

KAYNAKÇA

BALKAN-ATLI, Nur, “Prehistoric Obsidian Mining in Göllüdağ”, In Ü.Yalçın, H.Özbal, A.G. Paşamehmetoğlu, eds., *Ancient Mining in Turkey and the Eastern Mediterranean.* Ankara: Atılım University, 191-208.

BIÇAKÇI, Erhan, “Tepecik/Çiftlik Höyüğü (Niğde) Kazısı Işığında Orta Anadolu Tarihöncesi Kültürleri ile İlgili Yeni bir Değerlendirme”, *TÜBA-AR*, sayı:4,s.25-43, Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara.

BIÇAKÇI, Erhan, Erol Faydalı, Çiler Altınbilek, “Tepecik-Çiftlik 2002 yılı Çalışmaları”, *25. Kazı sonuçları Toplantısı,*c:2,s:435-440, Kültür ve Turizm Bakanlığı Dösimm Basımevi, Ankara.

CAUVİN, M.-C., Nur Balkan-Atlı, “Rapport sur les recherces sur l’obsidienne en Cappadoce, 1993-1995”, Anatolia Antiqua-Eski Anadolu IV, 249-271.

CHATAİGNER, C. POİDEVİN, J.L. ARNAUD, N.O. “Turkish Occurences of Obsidian and Use by Prehistoric Peoples in the Near East from 14.000 to 6.000BP”, Journal of Volcanology and Geothermal Research 85: 517-537.

GOURGAUD, A. “Géologie de l’obdidienne”, **L’Obsidienne au Proche et Moyen Orient: du Volcan á l’Outil, Tempus Reparatum**, Haz. M.-C. Cauvin, C. Chataigner, A. Gourgaud, B.Gratuze, G. Poupeau, J.L. Poidevin, Oxford-BAR, 15-29.

GÜLÇUR, Sevil, “Güvercinkayası 1998 Kazısı” ,21. Kazı Sonuçları Toplantısı, II.Cilt, 55-71, 2000, Ankara.

GÜLÇUR, Sevil, Muhsin Endoğru, “Güvercinkayası 1999 Kazısı”, 22. Kazı Sonuçları Toplantısı, I.Cilt, 47-63, 2000, Ankara.

KARTAL, Metin, *Konar-Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçiş Epi-Paleolitik Dönem Türkiye'de Son Avcı-Toplayıcılar,* 2009, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul

ÖZBAŞARAN, Mihriban, Muhsin Endoğru, "Musular 1997 Yılı Kazısı", 20. Kazı Sonuçları Toplantısı, II.Cilt, 631-643, 1999, Ankara.

ÖZBAŞARAN, Mihriban, Muhsin Endoğru, "Musular 1998 Yılı Kazısı", 21. Kazı Sonuçları Toplantısı, I.Cilt, 81-93, 2000, Ankara

ÖZBEK, Metin, *Dünden Bugüne İnsan,* İmge Kitabevi, Ankara

POİDEVİN, J.-L., "Les gisements d'obsidienne de Turquie et du Transcaucasie: géologie, géochimie et chronométrie", L'Obsidienne au Proche et Moyen Orient: du Volcan á l'Outil, Tempus Reparatum Haz. M.-C. Cauvin, C. Chataigner, A. Gourgaud, B.Gratuze, G. Poupeau, J.L. Poidevin, Oxford-BAR, 105-204.

RENFREW, C. J. E. Dixon, J.R. Cann, "Obsidian and Early Cultural contact in the Near East", Proceedings of Prehistoric Society 32: 30-72.

ŞENYURT, S.Yücel, **Camihöyük Kurtarma Kazısı Raporu**, (Yayın aşamasında).

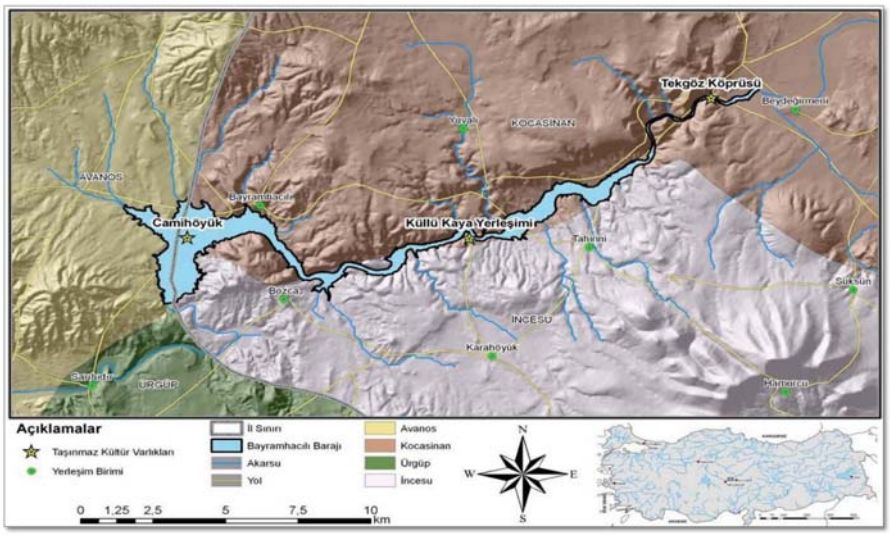
TODD, I.A. The Prehistory of Central Anatolia I The Neolithic period. Göteborg: Paul Aström Förlag.

WHİTTAKER, J.C. Flint Knapping: Making & Understanding Stone Tools. Austin: University of Texas Press.

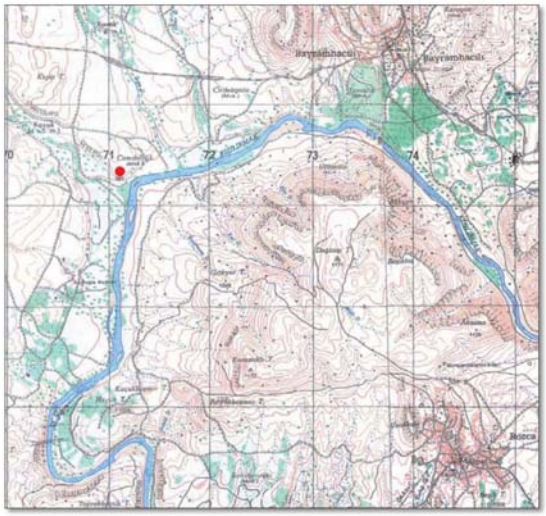
WRİGHT, G. Obsidian Analyses and Prehistoric Near Eastern Trade; 7500 to 3500 BC, Anthropological Papers 37, Museum of Anthropology, University of Michigan, Ann Arbor.

YALÇINKAYA, Işın Alt ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Biçimsel Tipolojisi ve Karain Mağarası, TTK Basımevi, Ankara.

HARİTALAR

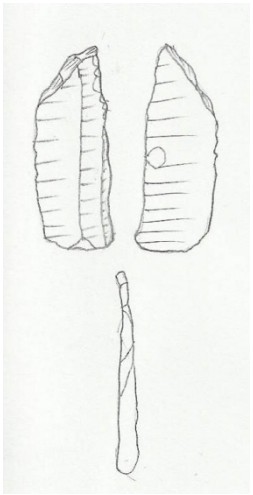
Harita 1: Bayramhacılı HES Barajı su rezervuar alanı içerisinde Camihöyük'ün yeri

KATALOG

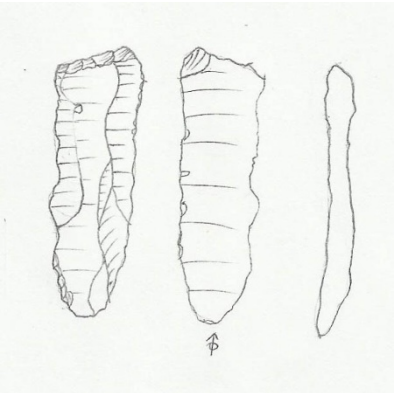
ANALİZ FİŞLERİ

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgicik **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.8 **En:** 0.9 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
1	
Açma Adı	
M 10 Mezar içi	
Plankare	
-	
Kasa No	
-	
Seviye	
-	

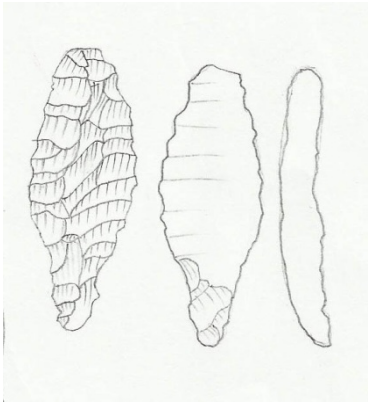

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Budanmış Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** Dilgi **Boy:** 3.7 **En:** 1 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
2	
Açma Adı	
M 10 Mezar içi	
Plankare	
-	
Kasa No	
-	
Seviye	
-	

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Ok Ucu **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.8 **En:** 1.3 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
3	
Açma Adı	
M 10 Mezar içi	
Plankare	
-	
Kasa No	
-	
Seviye	
-	

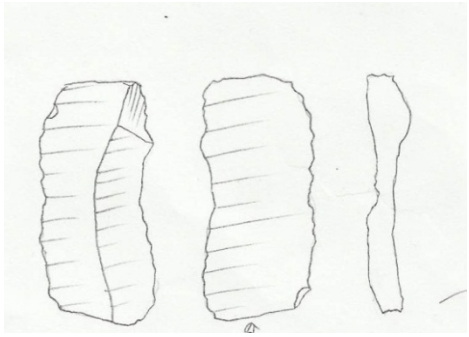

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** **Taşımalık:** **Boy:** 4.4 **En:** 2.7 **Genişlik:** 0.9 **Durum:** Tam
CH\ 09	
Analiz No	
4	
Açma Adı	
Tünel	
Plankare	
-	
Kasa No	
2	
Seviye	
-	

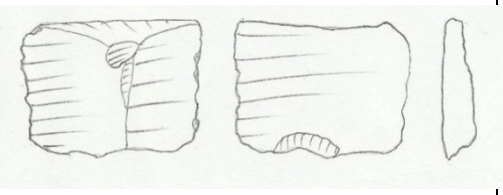

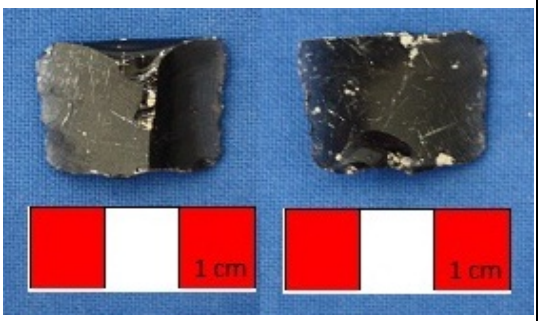
Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** **Taşımalık:** **Boy:** 3.2 **En:** 1.4 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
5	
Açma Adı	
Tünel	
Plankare	
-	
Kasa No	
3	
Seviye	
-	

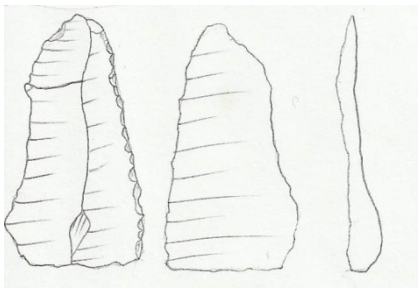

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgi Parçası
6	**Hammadde:**
Açma Adı	**Taşımalık:**
BT-BS 26	**Boy:** 1.8
Plankare	**En:** 2.4
A-J	**Genişlik:** 0.5
Kasa No	**Durum:** Distal ve proximal uçlar kırık
33	
Seviye	
1-10	

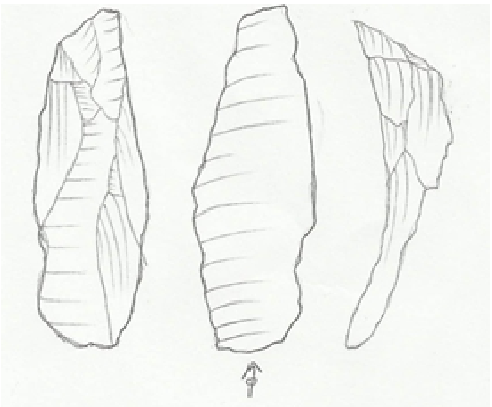

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili Parça **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.2 **En:** 1.6 **Genişlik: 0.4** **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
7	
Açma Adı	
BT-BS 26	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
33	
Seviye	
1-10	

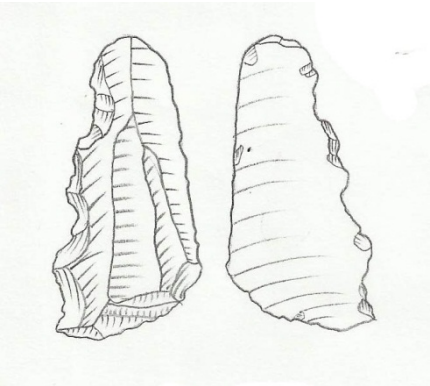

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Çekirdek Parçası **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.8 **En:** 1.7 **Genişlik:** 1 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
8	
Açma Adı	
AT 15	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
7	
Seviye	
7-9	

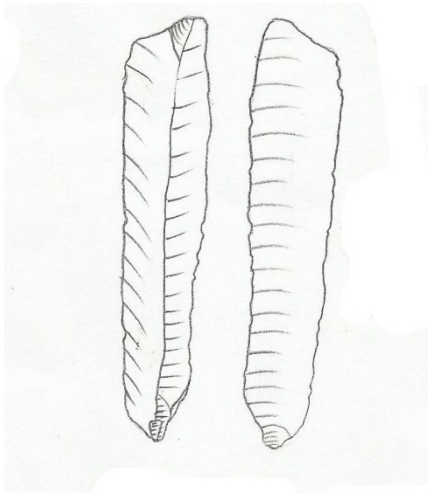

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili Parça **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.8 **En:** 1.8 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
9	
Açma Adı	
BP 23	
Plankare	
C	
Kasa No	
8	
Seviye	
3	

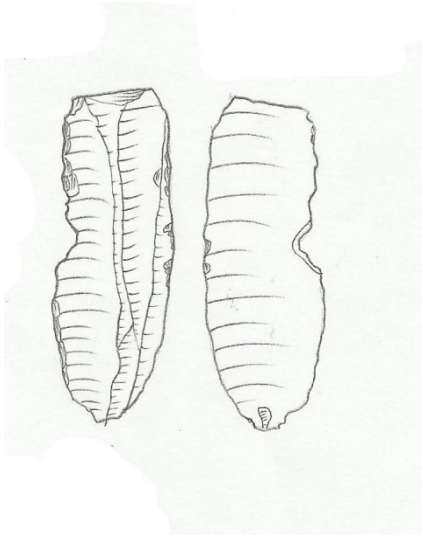

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** **Taşımalık:** **Boy:** 5.5 **En:** 1.1 **Genişlik:** 0.1 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
10	
Açma Adı	
BP 30	
Plankare	
E	
Kasa No	
101	
Seviye	
5	

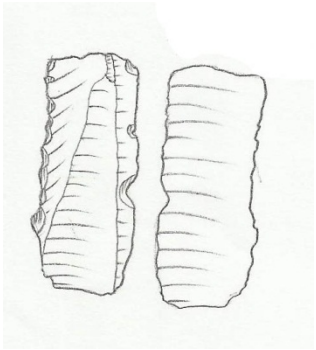

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.3 **En:** 1.4 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
11	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
J	
Kasa No	
108	
Seviye	
4	

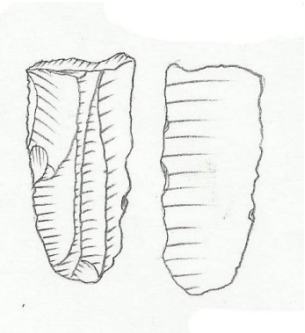

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.1 **En:** 1.3 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Proximal parça kırık
CH\09	
Analiz No	
12	
Açma Adı	
AU 9	
Plankare	
A	
Kasa No	
2	
Seviye	
7	

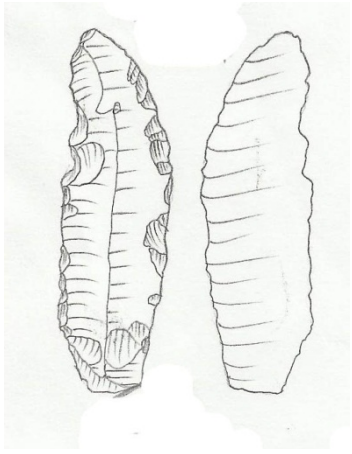

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.9 **En:** 1.3 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Proximal parça kırık
CH\10	
Analiz No	
13	
Açma Adı	
BP 30	
Plankare	
F	
Kasa No	
89	
Seviye	
4	

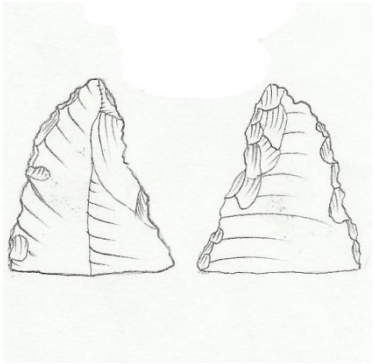

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Kenar Kazıyıcı
14	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:** Dilgi
BP 30	**Boy:** 4.7
Plankare	**En:** 1.4
G	**Genişlik:** 0.3
Kasa No	**Durum:** Tam
68	
Seviye	
10	

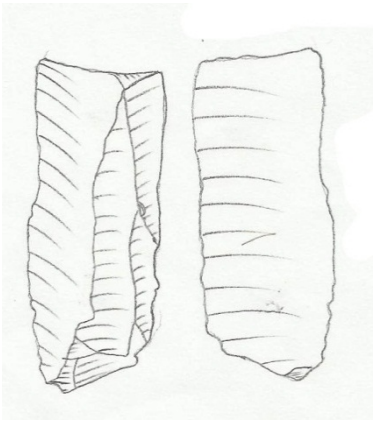

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili kırık parça **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.5 **En:** 2.1 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Distal uç kırık
CH\10	
Analiz No	
15	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
D	
Kasa No	
51	
Seviye	
4	

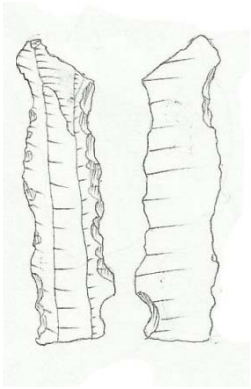

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.2 **En:** 1.7 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
16	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
G	
Kasa No	
91	
Seviye	
7	

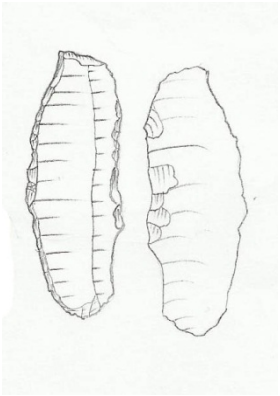

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dişlemeli alet **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** Dilgi **Boy:** 3.9 **En:** 1 **Genişlik:** 0.1 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
17	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
D	
Kasa No	
56	
Seviye	
6	

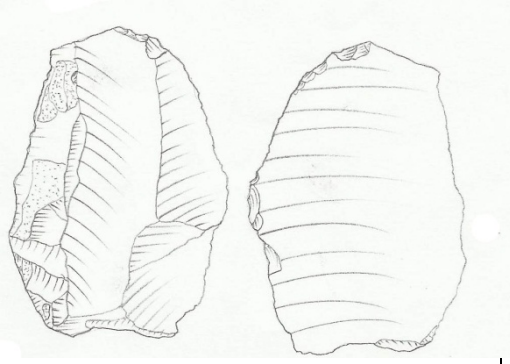

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.4 **En:** 1.1 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
18	
Açma Adı	
Bp 30	
Plankare	
D	
Kasa No	
87	
Seviye	
7	

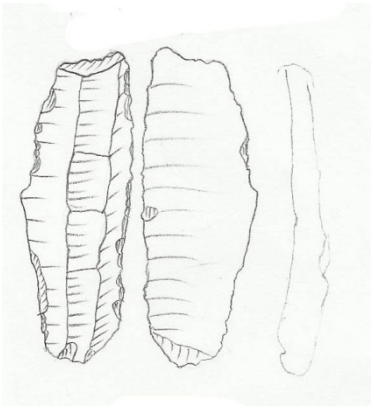

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Yonga
19	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BS 25	**Boy:** 5
Plankare	**En:** 3.5
C	**Genişlik:** 0.6
Kasa No	**Durum:** Tam
7	
Seviye	
5	

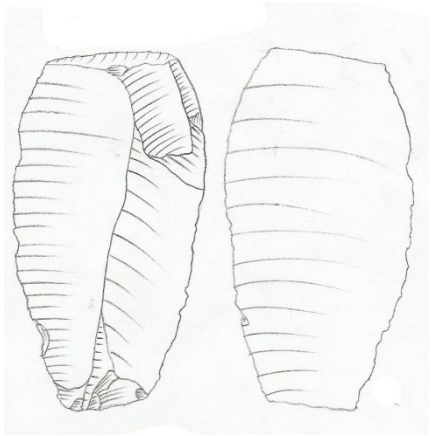

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgi
20	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 30	**Boy:** 3.8
Plankare	**En:** 1.4
E	**Genişlik:** 0.5
Kasa No	**Durum:** Proximal uç kırık
80	
Seviye	
5	

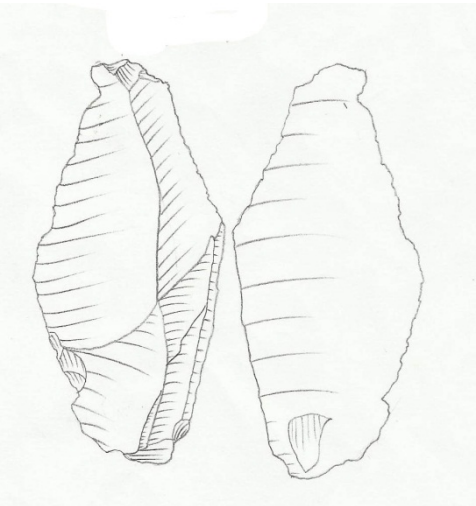

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 5.5 **En:** 2.9 **Genişlik:**0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
21	
Açma Adı	
BL 25	
Plankare	
A	
Kasa No	
3	
Seviye	
9	

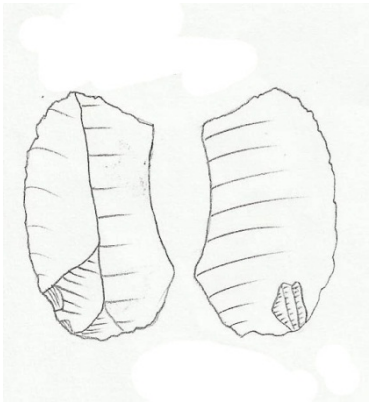

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 6.8 **En:** 3 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
22	
Açma Adı	
BR 24	
Plankare	
C	
Kasa No	
13	
Seviye	
1	

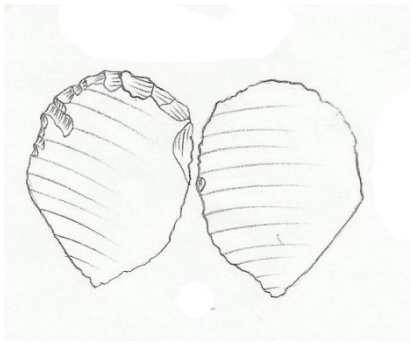

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.1 **En:** 1.9 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
23	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
B	
Kasa No	
40	
Seviye	
6	

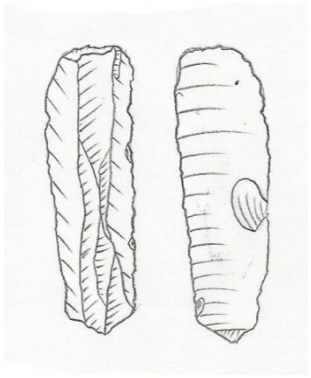

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Ön Kazıyıcı **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** Yonga **Boy:** 2.8 **En:** 2 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
24	
Açma Adı	
BP 30	
Plankare	
E	
Kasa No	
84	
Seviye	
5	

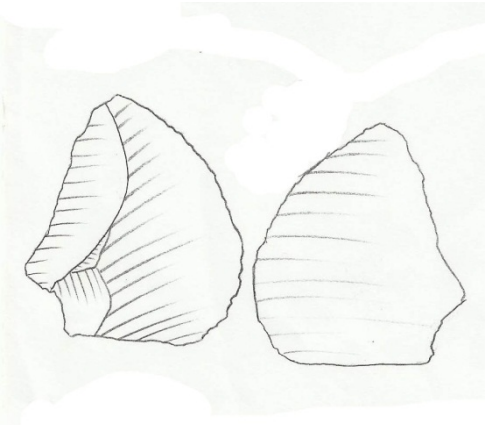

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.6 **En:** 1.1 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
25	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
H	
Kasa No	
81	
Seviye	
8	

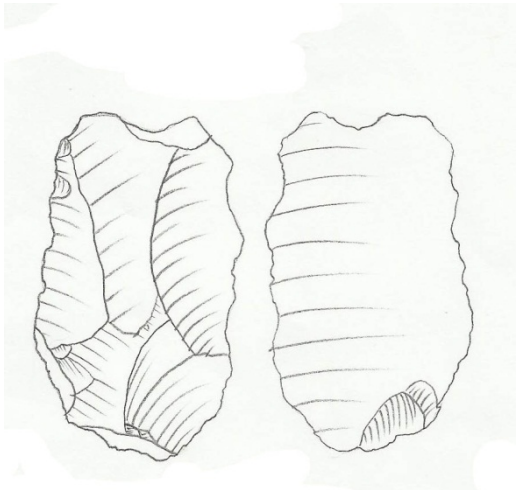

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 3.2 **Genişlik:** 0.7 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
26	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
H	
Kasa No	
50	
Seviye	
8	

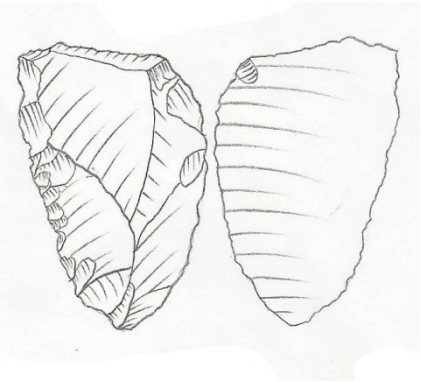

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 5 **En:** 2.8 **Genişlik:** 0.8 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
27	
Açma Adı	
BP 34	
Plankare	
F	
Kasa No	
12	
Seviye	
5	

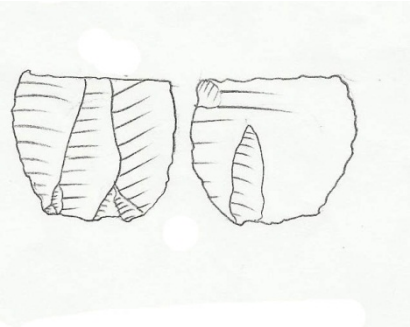

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.6 **En:** 2.3 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
28	
Açma Adı	
BM 25	
Plankare	
G	
Kasa No	
6	
Seviye	
3	

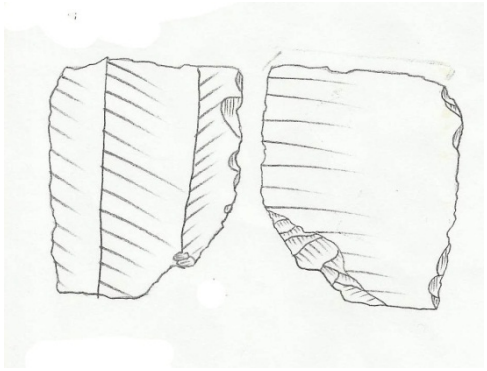

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi distali **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 1.8 **En:** 2 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Proximal uç kırık
CH\10	
Analiz No	
29	
Açma Adı	
BP 30	
Plankare	
E	
Kasa No	
77	
Seviye	
6	

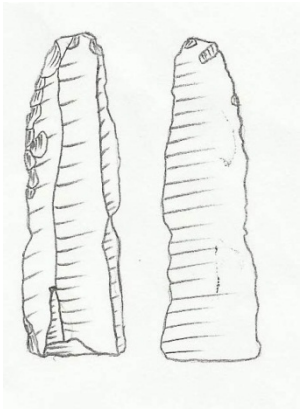

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgi distali
30	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 29	**Boy:** 3.7
Plankare	**En:** 3.1
E-J	**Genişlik:** 0.7
Kasa No	**Durum:** Proximal uç kırık
47	
Seviye	
3-10	

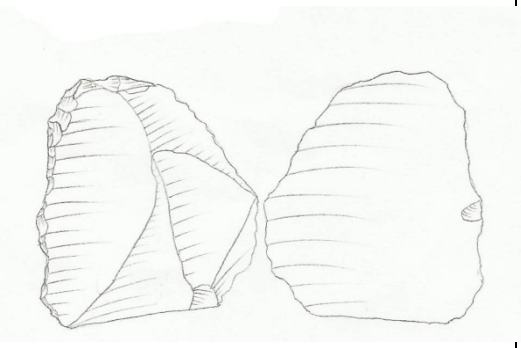

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.2 **En:** 1.2 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
31	
Açma Adı	
Yüzey Buluntusu	
Plankare	
-	
Kasa No	
-	
Seviye	
-	

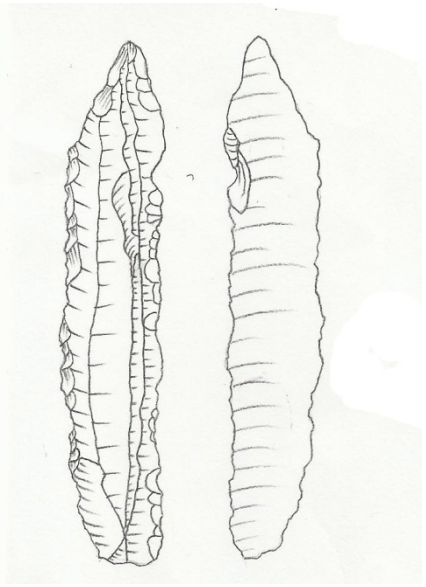

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 3.3 **Genişlik:** 0.9 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
32	
Açma Adı	
BL 25	
Plankare	
C	
Kasa No	
11	
Seviye	
7	

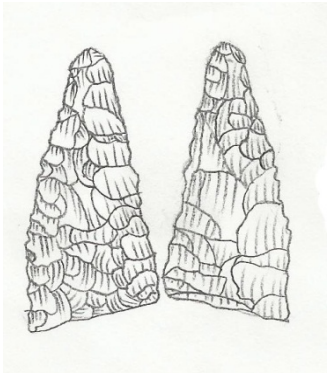

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Taş delgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 7.2 **En:** 1.2 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
33	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
I	
Kasa No	
39	
Seviye	
2	

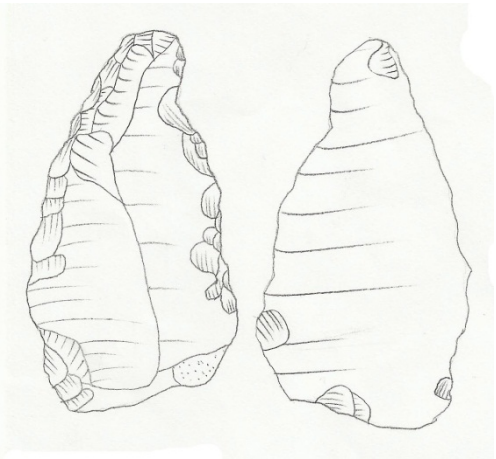

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Ok ucu **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.5 **En:** 1.6 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
34	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
F	
Kasa No	
41	
Seviye	
3	

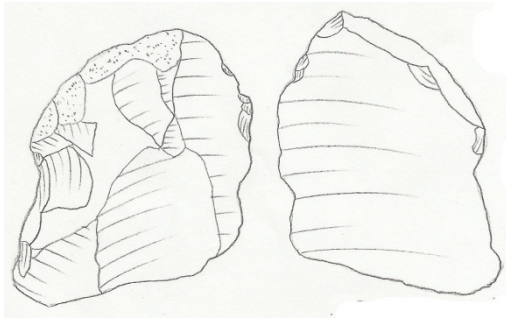

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Yonga
35	**Hammadde:** Çakmak taşı
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 32	**Boy:** 6.8
Plankare	**En:** 3.6
F	**Genişlik:** 1.2
Kasa No	**Durum:** Tam
26	
Seviye	
4	

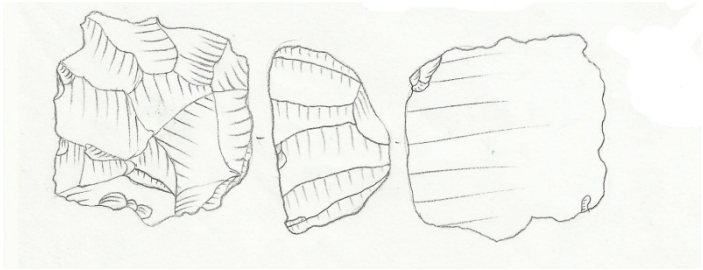

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Yonga
36	**Hammadde:** Çakmak taşı
Açma Adı	**Taşımalık:**
Yüzey Buluntusu	**Boy:** 5.3
Plankare	**En:** 3.9
-	**Genişlik:** 1.9
Kasa No	**Durum:** Tam
-	
Seviye	
-	

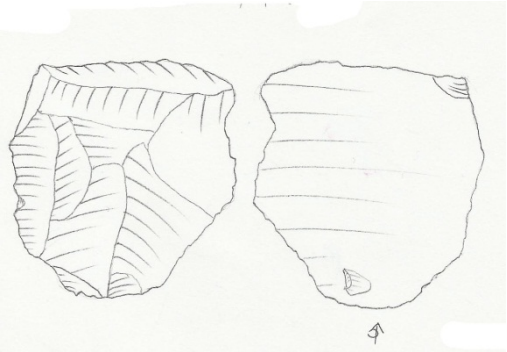

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Çekirdek **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 3.8 **Genişlik:** 2 **Durum:**
CH\10	
Analiz No	
37	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
80	
Seviye	
1-10	

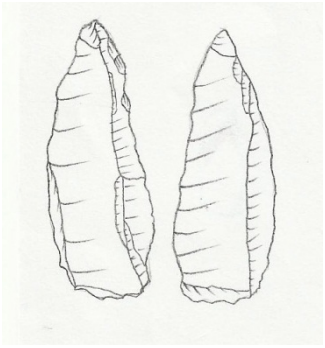

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.2 **En:** 3.9 **Genişlik:** 1.3 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
38	
Açma Adı	
AZ 15	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
7	
Seviye	
1-10	

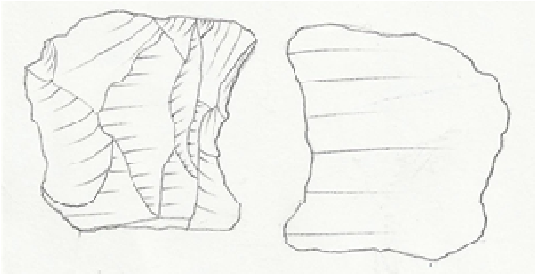

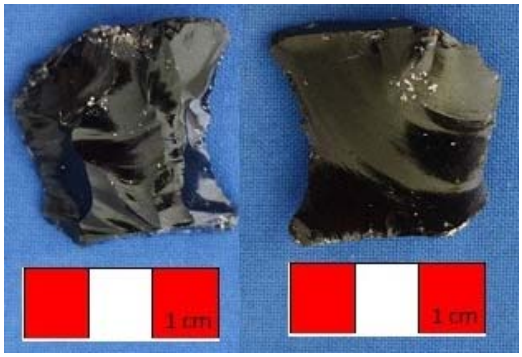
Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.5 **En:** 1.1 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
39	
Açma Adı	
AJ 15	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
2	
Seviye	
1-9	

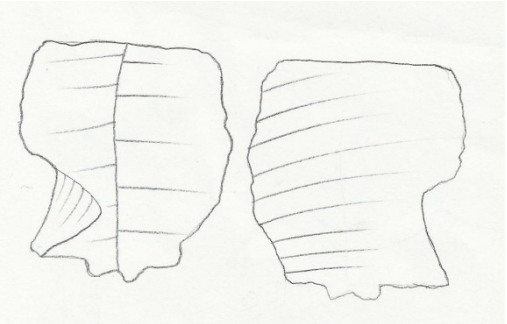

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.4 **En:** 3.4 **Genişlik:** 0.7 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
40	
Açma Adı	
AJ 15	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
2	
Seviye	
1-9	

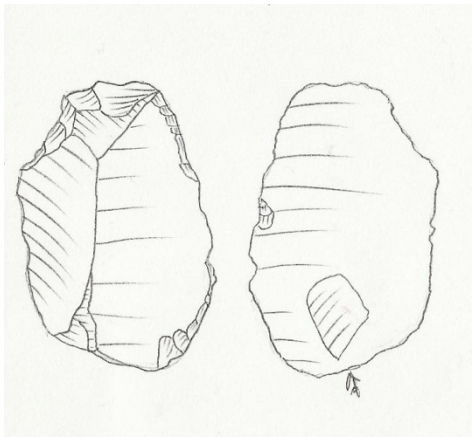

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.9 **En:** 3.4 **Genişlik:** 0.8 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
41	
Açma Adı	
AJ 15	
Plankare	
A-J	
Kasa No	
2	
Seviye	
1-9	

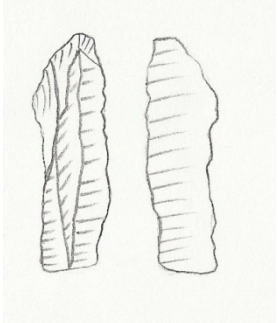

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 2.3 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
42	
Açma Adı	
AH 15	
Plankare	
E-J	
Kasa No	
8	
Seviye	
1-7	

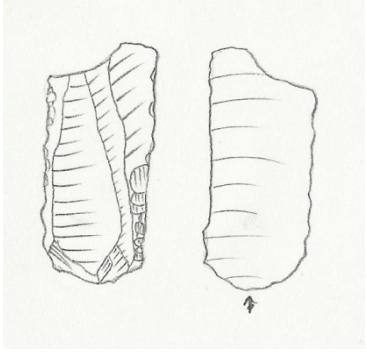

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgicik **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3 **En:** 0.8 **Genişlik:** 0.1 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
43	
Açma Adı	
AH 15	
Plankare	
E-J	
Kasa No	
8	
Seviye	
1-7	

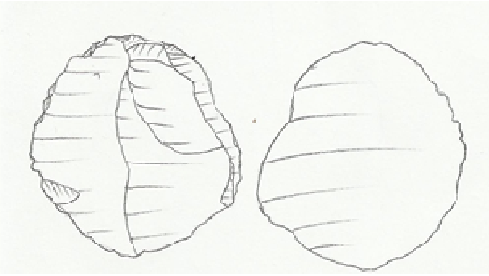

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.1 **En:** 1.6 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Proximal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
44	
Açma Adı	
AH 15	
Plankare	
E-J	
Kasa No	
8	
Seviye	
1-7	

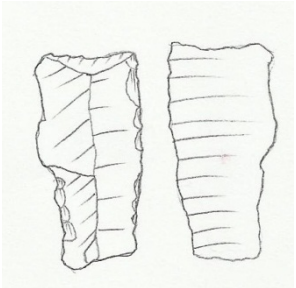

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.5 **En:** 3.4 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
45	
Açma Adı	
BS-BT 25-26	
Plankare	
A-İ	
Kasa No	
26	
Seviye	
1-10	

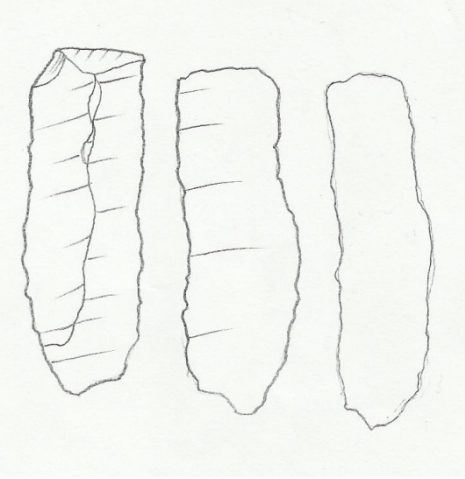

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.6 **En:** 1.2 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
46	
Açma Adı	
BS-BT 25-26	
Plankare	
A-İ	
Kasa No	
26	
Seviye	
1-10	

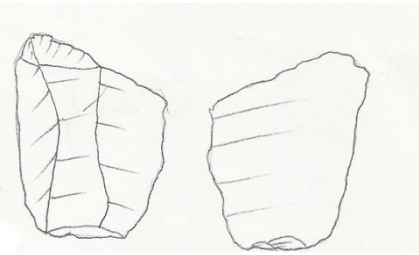

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.5 **En:** 1.3 **Genişlik:** 1 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
47	
Açma Adı	
AG 15	
Plankare	
A-G	
Kasa No	
5	
Seviye	
1-9	

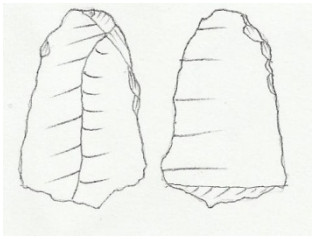

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi distali **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.4 **En:** 1.9 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Proximal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
48	
Açma Adı	
AG 15	
Plankare	
A-G	
Kasa No	
5	
Seviye	
1-9	

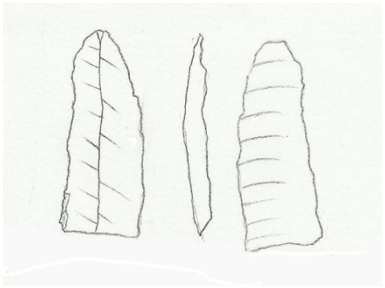

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgi proximali
49	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
Tünel	**Boy:** 2.3
Plankare	**En:** 1.3
-	**Genişlik:** 0.3
Kasa No	**Durum:** Distal uç kırık
4	
Seviye	
-	

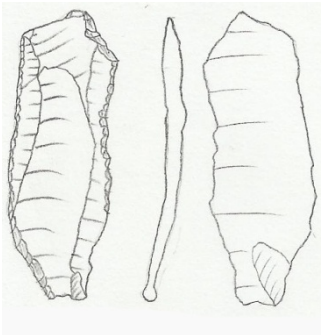

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgicik **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.4 **En:** 1.1 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
50	
Açma Adı	
BP 36	
Plankare	
D	
Kasa No	
2	
Seviye	
2	

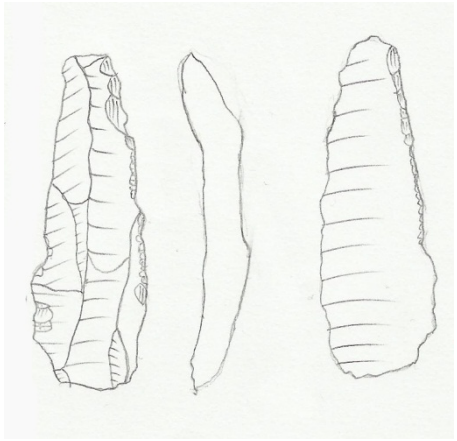

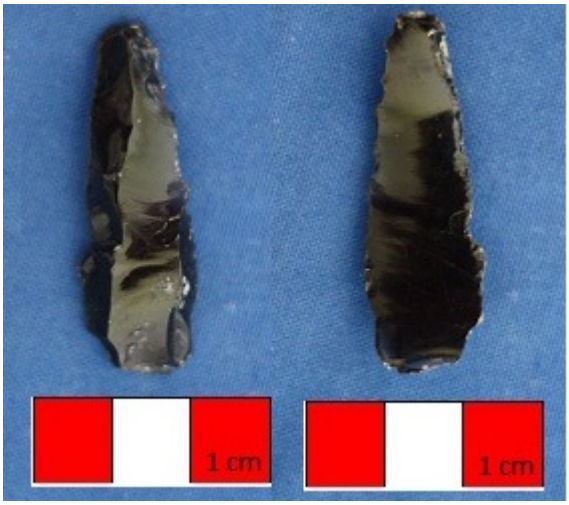
Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 1.2 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
51	
Açma Adı	
BP 30	
Plankare	
C	
Kasa No	
90	
Seviye	
3	

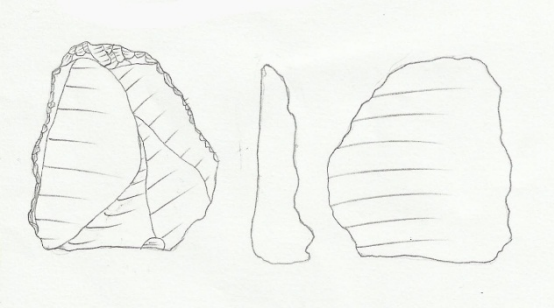

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Kenar kazıyıcı **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.9 **En:** 1.6 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
52	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
H	
Kasa No	
6	
Seviye	
5	

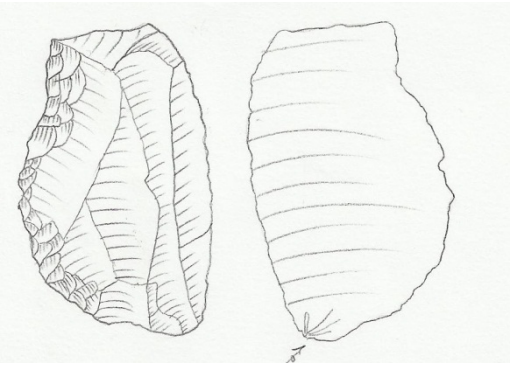

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\09	
Analiz No	**Buluntu:** Yonga
53	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BL 25	**Boy:** 3.7
Plankare	**En:** 3.3
C	**Genişlik:** 0.9
Kasa No	**Durum:** Tam
11	
Seviye	
7	

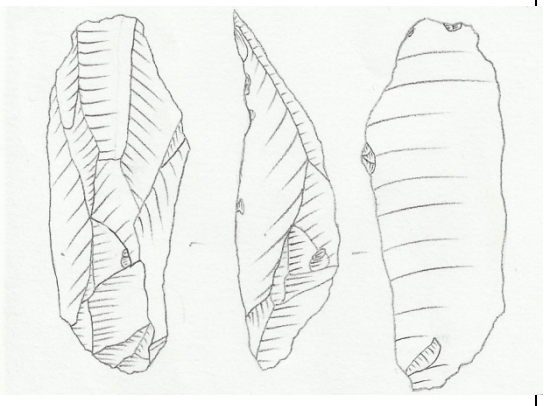

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.7 **En:** 2.8 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
54	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
H	
Kasa No	
159	
Seviye	
2	

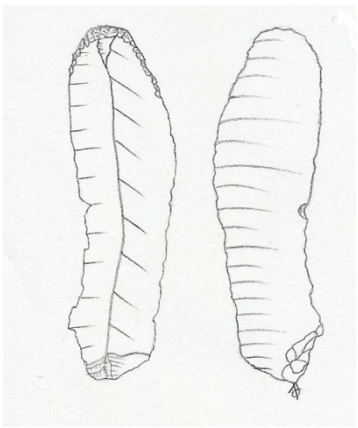

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Çekirdek parçası **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 5.3 **En:** 1.9 **Genişlik:** 1.4 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
55	
Açma Adı	
BP 36	
Plankare	
B	
Kasa No	
7	
Seviye	
8	

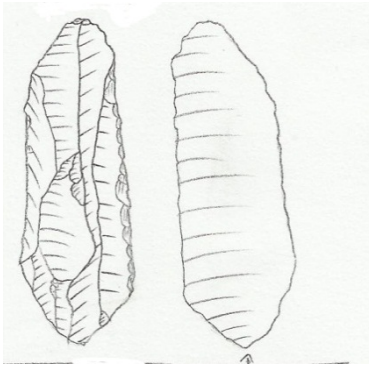

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.5 **En:** 1.3 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
56	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
İ	
Kasa No	
60	
Seviye	
9	

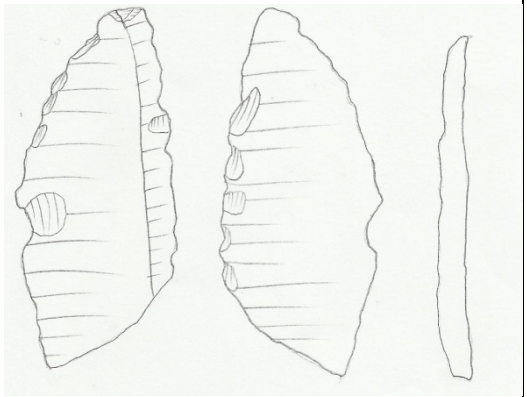

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.2 **En:** 1.4 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
57	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
İ	
Kasa No	
60	
Seviye	
9	

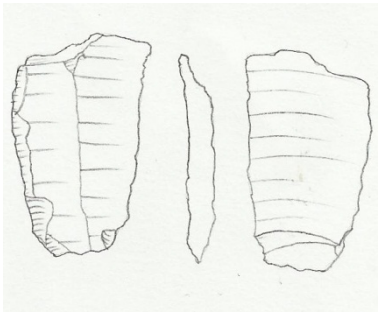

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi parçası **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 6 **En:** 2.6 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Distal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
58	
Açma Adı	
AF 15-16	
Plankare	
-	
Kasa No	
2	
Seviye	
-	

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi parçası **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.7 **En:** 1.5 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Proximal parça kırık
CH\ 09	
Analiz No	
59	
Açma Adı	
BT 24	
Plankare	
F	
Kasa No	
20	
Seviye	
4	

Buluntu Yeri\Tarihi
CH\09
Analiz No
60
Açma Adı
BT 24
Plankare
F
Kasa No
20
Seviye
4

Buluntu: Ok ucu

Hammadde: Obsidiyen

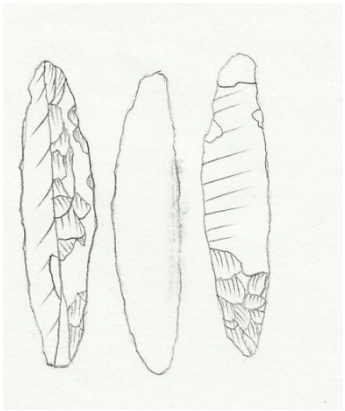
Taşımalık:

Boy: 3.9

En: 0.8

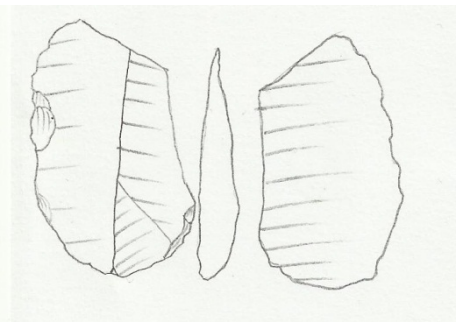
Genişlik: 0.7

Durum: Tam

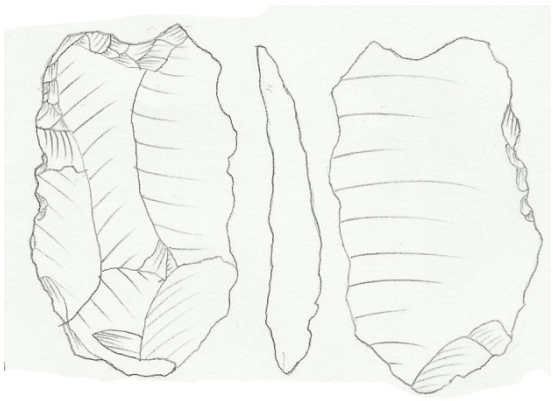

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.2 **En:** 1.8 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
61	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
D	
Kasa No	
2	
Seviye	
3	

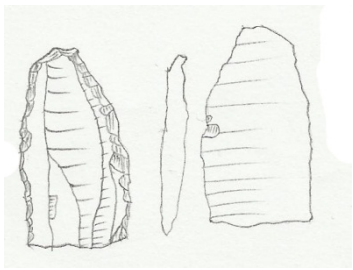

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili yonga **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 5 **En:** 2.8 **Genişlik:** 0.8 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
62	
Açma Adı	
BP 34	
Plankare	
F	
Kasa No	
12	
Seviye	
5	

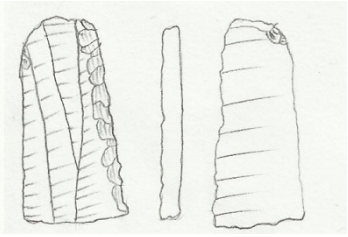

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi proximali **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.5 **En:** 1.4 **Genişlik:** 0.1 **Durum:** Distal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
63	
Açma Adı	
BP 23	
Plankare	
C	
Kasa No	
3	
Seviye	
2	

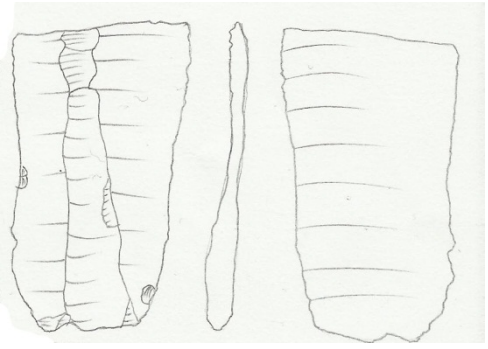

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi proximali **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.6 **En:** 1.2 **Genişlik:** 0.3 **Durum:** Distal uç kırık
CH\10	
Analiz No	
64	
Açma Adı	
BP 35	
Plankare	
I	
Kasa No	
22	
Seviye	
2	

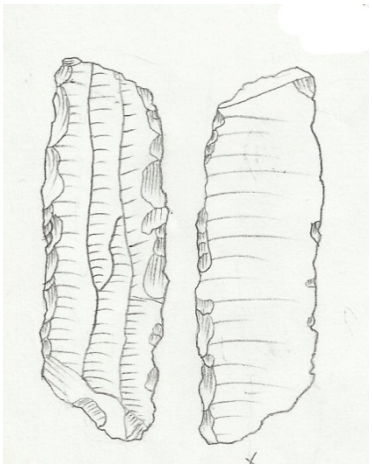

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi distali **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 4.4 **En:** 2.2 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Proximal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
65	
Açma Adı	
BM 25	
Plankare	
H	
Kasa No	
15	
Seviye	
3	

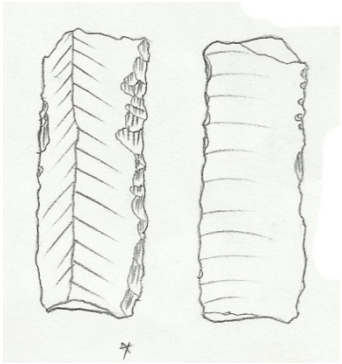

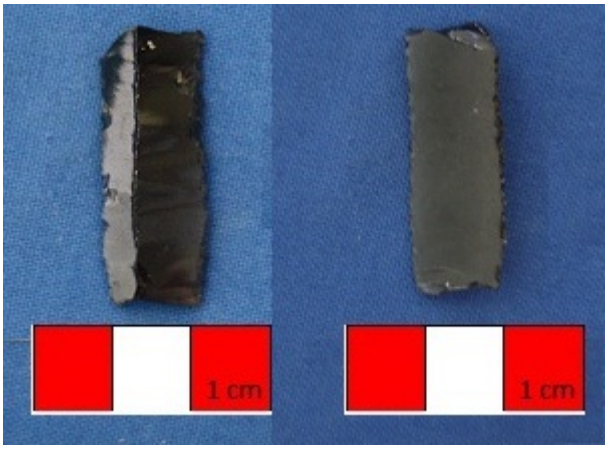
Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Kenar kazıyıcı
66	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 29	**Boy:** 4.8
Plankare	**En:** 1.5
J	**Genişlik:** 0.7
Kasa No	**Durum:** Tam
121	
Seviye	
4	

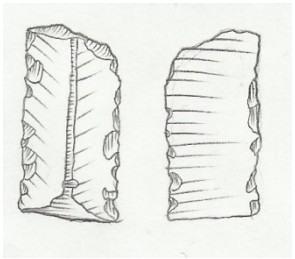

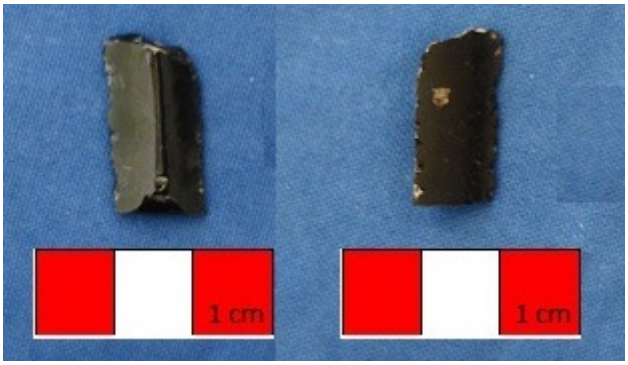
Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.6 **En:** 1.3 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
67	
Açma Adı	
BP 35	
Plankare	
C	
Kasa No	
69	
Seviye	
3	

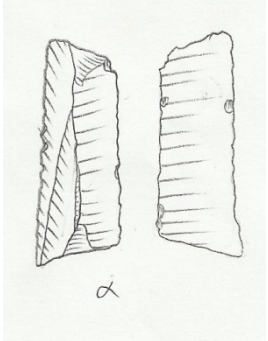

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgi proximali
68	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 29	**Boy:** 2.4
Plankare	**En:** 1.1
A-J	**Genişlik:** 0.3
Kasa No	**Durum:** Distal uç kırık
89	
Seviye	
1-10	

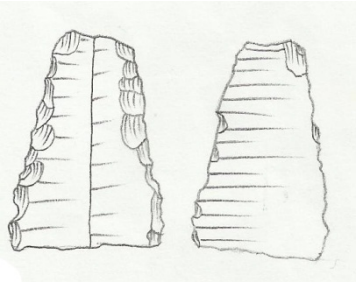

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgicik **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.8 **En:** 1 **Genişlik:** 0.2 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
69	
Açma Adı	
BP 31	
Plankare	
J	
Kasa No	
33	
Seviye	
10	

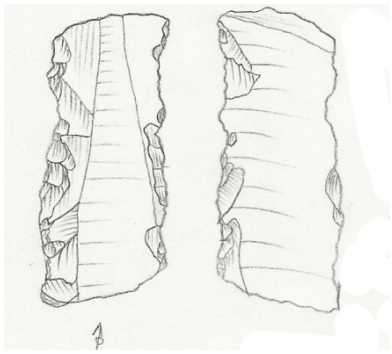

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Ok ucu **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 2.7 **En:** 1.86 **Genişlik:** **Durum:** Distal uç kırık
CH\09	
Analiz No	
70	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
E	
Kasa No	
33	
Seviye	
4	

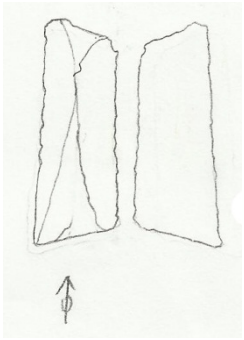

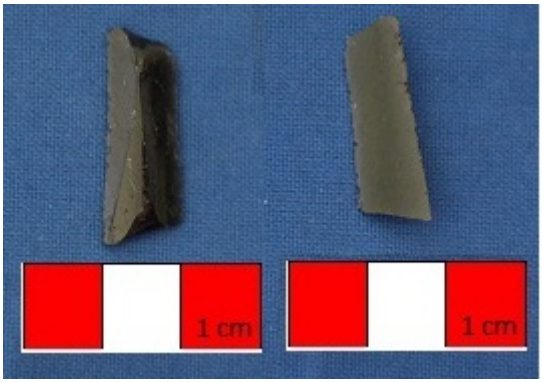
Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.7 **En:** 1.5 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\ 09	
Analiz No	
71	
Açma Adı	
BP 28	
Plankare	
E	
Kasa No	
36	
Seviye	
4	

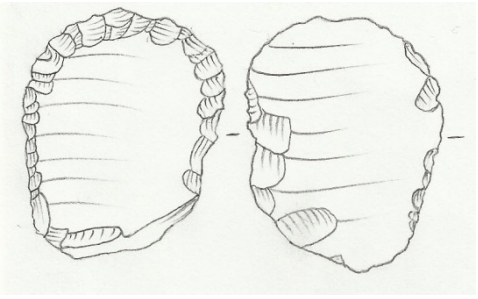

Buluntu Yeri\Tarihi	
CH\10	
Analiz No	**Buluntu:** Dilgicik
72	**Hammadde:** Obsidiyen
Açma Adı	**Taşımalık:**
BP 31	**Boy:** 2.8
Plankare	**En:** 1
J	**Genişlik:** 0.2
Kasa No	**Durum:** Tam
33	
Seviye	
10	

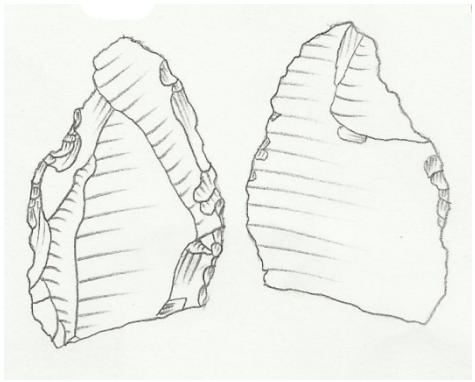

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Ön kazıyıcı **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.6 **En:** 2.7 **Genişlik:** 0.5 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
73	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
J	
Kasa No	
92	
Seviye	
1	

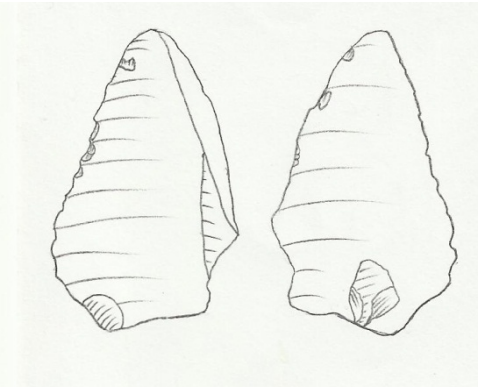

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Düzeltili Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.6 **En:** 2.4 **Genişlik:** 0.4 **Durum:** Tam
CH\10	
Analiz No	
74	
Açma Adı	
BP 29	
Plankare	
I	
Kasa No	
72	
Seviye	
9	

Buluntu Yeri\Tarihi	**Buluntu:** Dilgi **Hammadde:** Obsidiyen **Taşımalık:** **Boy:** 3.9 **En:** 2.3 **Genişlik:** 0.6 **Durum:** Tam
CH\09	
Analiz No	
75	
Açma Adı	
BR 24	
Plankare	
B	
Kasa No	
17	
Seviye	
1	

ÖZET

GÖKKOYUN, Simge. Nevşehir – Avanos Camihöyük Yontmataş Endüstrisinin Tipolojik Analizi, Yükseklisans Tezi, Ankara, 2011.

Yontmataş aletlerin tipolojik analizleri, üretildikleri dönemdeki sosyo-kültürel ve ekonomik yapının anlaşılmasının yanı sıra, tarihöncesi kültürlerin geliştikleri ve yayıldıkları coğrafi alanların karşılaştırılmasıyla bu kültürlerin etkilerinin ve sürekliliklerinin de anlaşılmasını sağlar.

Tipolojik analizler çerçevesinde, öncelikle parçanın alet olup olmadığı; aletse taşımalığı, hangi alet grubuna dahil olduğu, hangi yongalama ve düzeltileme yöntemleriyle bu alet grubuna dahil olduğu, hammaddesi, boyutları ve tam olup olmadığı kriterleri incelenir. Alet olmayan parçaların üretim artığı mı yoksa taşımalık mı olduğu ve herhangi bir düzelti taşıyıp taşımadığı belirlenir.

Camihöyük yontmataş endüstrisi için, teknolojik özellikler ve alet ve silah tipleri olmak üzere iki bölüme ayrılarak yapılan analizde, hammadde, taşımalık ve düzeltileme özellikleri ile endüstri içerisinde tespit edilen alet grupları tanımlanmıştır.

Bölgedeki diğer arkeolojik buluntuların yayınları hammadde ve alet grupları açısından taranmış, Camihöyük yontmataş endüstrisi ile benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuştur.

Çalışmamızın sonunda incelemeye alınan her parça için hazırlanmış analiz fişleri, parçaya ait tüm bilgileri fotoğraf: ve çizimi ile birlikte göstermektedir.

Anahtar Sözcükler:

1.Yontmataş
2.Obsidiyen
3.Orta Anadolu
4.Nevşehir
5.Neolitik-Kalkolitik

ABSTRACT

GÖKKOYUN, Simge. Typological Analysis of Nevşehir – Avanos Camihöyük Chipped Stone Industry, Master Thesis, Ankara, 2011.

Typological analyses of chipped stone tools due to sociocultural and economics structure of their produced period, and which areas prehistoric cultures were developed and spread. This areas's comparative provides an understanding of the these cultures's effects and continuities.

Whitin the framework of typological analyses, firstly is the truck a tool or not, if it is a tool, what is that's supported, which group of tools, which systems of chipping and retouching were use while the production, raw material, sizes and "is it full or missing" asks are create the criterions of rewiev.

Key Words:

1.Chipped Stone
2.Obsidian
3.Central Anatolia
4.Nevşehir
5.Neolithic-Chalcolithic